

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Sociálně psychologické přístupy k harmonizaci vztahů

městské policie k veřejnosti

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce :

doc. Dr. Stanislav Balík PhD.

Vypracoval :

Bc. Miroslav Šíma

BRNO 2008

„ Vize, která není následována jednáním, je pouhým snem,
jednání bez vize je pouhým marněním času.

Avšak vize spolu s jednáním může změnit svět. “

G. Barkerová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sociálně psychologické přístupy k harmonizaci vztahů městské policie k veřejnosti“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury, který je v práci uveden.

Čáslav 11.09. 2006

.....

Bc. Miroslav Šíma

Poděkování

Děkuji panu doc. Dr. Stanislavu Balíkovi, PhD. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Bc. Miroslav Šíma

OBSAH

Úvod	2
Teoretická část	
1. Vnímání pocitu bezpečí veřejností	4
1.1 Strach z kriminality a ohrožení kriminalitou	4
1.2 Preventivní intervence	7
1.3 Posilování sebekontroly	7
1.4 Systém preventivní práce	12
1.4.1 Programy prevence kriminality na úrovni státní správy	15
1.4.2 Programy prevence kriminality na místní úrovni	16
1.5 Dílčí závěr	17
2. Community policing	18
2.1 Občan a strážník	19
2.2 Strážník v komunitě	23
2.3 Komunikační dovednosti strážníka	25
2.3.1 Požadavky na styl chování a jednání	26
2.3.2 Požadavky na asertivní vlastnosti	28
2.3.3 Základní dovednosti vedoucí k úspěšnému jednání	29
2.4 Dílčí závěr	31
3. Projekt community policing v programu prevence kriminality	32
3.1 Příprava projektu	34
3.2 Základní odborná příprava strážníků	38
3.2.1 Učení	39
3.2.2 Sociální učení a community policing	41
3.3 Dílčí závěr	43

Praktická část

4. Dotazníkové šetření postojů veřejnosti k MP Pardubice	44
4.1 Pracovní úkol, formulování problému, způsob zjišťování	44
4.2 Popis městských částí, informace o struktuře souboru	45
4.3 Popis dotazníku, metody zpracování	49
4.4 Interpretace výsledků	50
4.5 Shrnutí výsledků	59
Závěr	61
Resumé	63
Anotace	63
Annotation	64
Klíčová slova	64
Keywords	64
Literatura a prameny	65
Seznam příloh	69

Úvod

Naše společnost musí mít pro bezchybný chod zajištěnou dostatečnou institucionalizaci základních elementů, z nichž vychází její organizace a které jsou výsledkem celospolečenského kompromisu. Organizace společnosti ve státní útvar akceptuje základní statky jako je život, svoboda, majetek apod. a zároveň upravuje jejich garanci. Právo však tvoří jen jednu část této garance. Druhou částí je existence mechanismů, kterými lze těmto vybraným hodnotám zajistit účinnou ochranu. Jedním z takových mechanismů v právním státě je takzvaná správa veřejných záležitostí.

Rozsah spektra možných veřejných záležitostí je velmi široký a proto i samotný systém organizace rozčleňuje správu na mnoho dílčích úseků. Jedním z nich je bezpečnostní správa, která mimo jiné zahrnuje i samosprávy, do nichž jsou zařazeny i obecní samosprávy. Zákon č. 367/90 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů, svěřil obcím do samostatné působnosti zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, čímž došlo k přenosu části bezpečnostních úkolů státu na obce. Obce tak mohly některé úkoly místních záležitostí veřejného pořádku ukládat prostřednictvím obecní rady útvarům Policie České republiky. Nutno podotknout, že toto ustanovení je více méně formální a teprve přijetí zákona č. 553/91 Sb. o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, dalo možnost obcím zřídit si své obecní policie. Takto koncipovaná právní úprava v zásadě naplnila požadavek obcí v tom, že k plnění pověřených úkolů, za něž nesou at' politickou, nebo společenskou odpovědnost, potřebují vlastní donucovací aparát či prostředky.

Činnost městské policie se během patnácti let orientovala na reaktivní složku policejní práce, kde se soustředila na postihování patologického chování části občanů a minimálně se zaměřovala na bezúhonné členy naší společnosti, tvořící většinu veřejnosti. V průběhu posledních deseti let zaváděla městská policie v rámci programu prevence kriminality jednotlivé dílčí projekty, které byly rovněž zaměřeny na předcházení patologického chování občanů. V poslední době vznikla potřeba změnit styl policejní práce a to z reaktivního na proaktivní, kde se policie zaměří na slušné občany, na jejich problémy a potřeby. Jde tedy především o to, aby v názorech a postojích občanů vystupovala policie jako partner a aby její veřejná aktivita byla dostatečně konkrétní a smysluplná. Městská policie musí svým jednáním občanskou společnost pozitivně ovlivňovat a podporovat.

Pracuji na Městské policii v Pardubicích a strážníkem městské policie jsem od roku 1991. Ve své diplomové práci se budu zabývat sociálně psychologickými přístupy ke zlepšení vnímání práce Městské policie Pardubice k veřejnosti. Cílem je zjištění postojů občanů vůči Městské policii Pardubice a jejich ochoty být policii partnery při plnění preventivních úkolů. Chci se pokusit dát odpověď na otázku: „Jaký je vztah veřejnosti k práci Městské policie Pardubice?“ a na tomto podkladě se budu snažit stanovit základní směry a podmínky pro místně zaměřenou policejní práci.

Cílem empirické části diplomové práce je získání základní orientace v názorech občanů na vnímání práce Městské policie Pardubice. Předpokládám, že je možné, dokonce i pravděpodobné, že vztah veřejnosti k práci Městské policie Pardubice a povědomí o jejich cílech, obsahu a zaměření jsou zatím poměrně nejasné. Pro změnu stylu práce Městské policie a zavádění prvků *community policing* je proto nezbytné provést průzkum veřejného mínění, zaměřený na uvedenou problematiku. Základní metodou vedoucí k řešení zvoleného úkolu bude kvantitativní výzkum, kde na základě zjištěných dat z dotazníkového šetření provedu klasifikační a vztahovou analýzu. Ze zjištěných výsledků se pokusím o logické a deduktivní vyvození závěru a pokusím se navrhnout možný postup realizace zavádění prvků *community policing* do praxe.

Výchozím bodem pro zpracování této diplomové práce bylo studium odborné literatury, bohaté zkušenosti s prací městské policie, spolupráce s kolegy na pracovišti, četné konzultace s řídicími pracovníky městských policií a s vedením Městské policie Pardubice. Z tohoto důvodu bych chtěl touto cestou všem poděkovat.

Teoretická část

1. Vnímání pocitu bezpečí veřejnosti

Sociálně patologické jevy nejsou fenoménem, který by výhradně patřil do naší doby. Jsou nedílnou součástí existence lidstva, avšak do jisté míry se stalo obecně rozšířeným zvykem o nich hovořit v tom smyslu, že v posledních letech se jejich výskyt výrazně zvýšil.

V této souvislosti vzniká otázka, zda tento dojem není vyvoláván médii, která jim věnují velkou pozornost, plní bulvární noviny, internetové stránky a zároveň jsou předmětem rozhovorů mezi lidmi. Vnímání pocitu bezpečí také jistě souvisí se spokojeností občanů s činností jednotlivých orgánů ochrany práva, jako je policie, státní zastupitelství či práce soudů. V místě svého bydliště posuzují občané sociálně patologické jevy na základě svých vlastních pozorování a zkušeností. Názory občanů na stav kriminality v místě bydliště mají reálnější základ než názory na kriminalitu v celé republice. Občané vnímají práci místní policie ve svém každodenním životě a toto vnímání je méně ovlivňováno dalšími skutečnostmi, zejména mediálním působením.

1.1 Strach z kriminality a ohrožení kriminalitou

V životě se střídají příjemné zážitky se situacemi méně příjemnými, ale jen zřídka jsou tyto negativní prožitky tak intenzivní, aby vedly k duševnímu traumatu. Běžné životní situace člověka spíše otužují, nutí ho hledat další možnosti a vynakládat úsilí na jejich řešení. To, co je pro jednoho jednoduché a snadno zvládnutelné, pro jiného je složitým problémem. Někdy díky svým povahovým vlastnostem ke vzniku problémů sami přispíváme, jindy může jít o pouhou náhodu, kdy se dostaneme v nepravý čas na nesprávné místo a v důsledku toho se staneme obětí dopravní nehody, krádeže, loupeže či jiného druhu násilí. Riziko, že se člověk sám, nebo někdo jemu blízký stane obětí trestného činu, je dnes větší než v minulosti, zejména ve velkých městech či v některých oblastech podnikání.

Viktimologie jako součást kriminologické vědy je vědní obor, který se zabývá osobností obětí trestného činu, rolí obětí v genezi trestného činu, rolí obětí v odhalování a stíhání trestného činu, způsoby, jak pomoci oběti po trestném činu a způsoby, jak se vyhnout poškození trestným činem.

Slovo viktimologie je odvozeno od latinského slova *victima* – oběť. V rámci kriminologie rozumíme obětí fyzickou osobu, která trestným činem utrpěla újmu na životě, zdraví, majetku, cti nebo jiných právech.

Na základě viktimologických výzkumů bylo zjištěno, že například i lehkomyšlnost, neopatrnost či provokace ze strany oběti může přispět k trestnému činu. Tak například podnikatel, který se chlubí, vyzrazuje své podnikatelské záměry a finanční úspěchy, může vyvolat u jiných zájem, jak se těchto hodnot zmocnit. Rovněž tak člověk se sklony ke konfliktům a to verbálním a fyzickým se může nakonec stát sám obětí. Také vyzývavé ženy nebo stopařky se snadněji stávají obětí násilností. (Zapletal, 1996)

Přesto nejtěžší trestné činy představují jen malé procento z celkové trestné činnosti, ale někdy může mít i méně závažný trestný čin nepříjemné traumatizující účinky pro oběť, která se jen obtížně vrací ke svému normálnímu životu. Například krádež peněženky nás spíše rozzlobí a způsobí nám řadu drobných nepříjemností. Pro člověka s podprůměrným příjmem však může být i ztráta malé finanční částky velmi bolestivá. Traumatizující jsou obvykle trestné činy spojené s fyzickým nebo psychickým násilím. Pokud takové jednání vede ke smrti oběti, je následně traumatizována její rodina a blízké osoby.

Pocitem ohrožení kriminalitou se rozumí poznávání dokonaného zločinu ve společnosti, kdy jsou lidé o této skutečnosti informováni a obávají se, že se sami stanou obětmi zločinu. Pocit ohrožení se týká zločinů zaměřených proti osobám i majetku a může vést ke strachu nebo k citové odezvě ve formě úzkosti a hrůzy, že se jedinec stane sám obětí. V reakci na tento stav mohou lidé přizpůsobit své chování od prostého zamykání dveří auta až ke své izolaci doma s mřížemi v oknech a střelnými zbraněmi v ruce. Rovněž se také mohou aktivně podílet na preventivních opatřeních, která zabezpečují i ostatní občany a celou společnost, neboť očekávají, že tímto způsobem si zajistí i svoji bezpečnost. Kriminologové považují vnímané nebezpečí kriminality za významné, neboť může mít negativní vliv na lidské životy a zvyšuje nedůvěru v systém justice.

Z výzkumů prováděných MVČR a různými agenturami vyplývá, že existuje rozdíl mezi obavou a skutečným ohrožením. Lidé mají často velké obavy z toho, čím je reálně viktimizována pouze malá část z nich, například loupežné přepadení a téměř neuvádějí nebezpečí, které se v podstatě týká všech, například silniční havárie.

Význam viktimologie pro prevenci kriminality

Poznatky viktimologie, k nimž se dospělo zevšeobecněním viktimogenních situací, způsobu chování obětí, forem tzv. viktimologického zavinění a vhodných strategií, jimiž se podařilo předejít trestnému činu, mohou mít velký význam pro prevenci zločinnosti.

Je důležité prosadit vědomí, že ve svobodné demokratické společnosti nese spoluodpovědnost za své bezpečí každý občan. Od občana se očekává, že se nebude lehkomyšlně vystavovat ohrožení trestným činem, že svým jednáním nebude zavdávat podnět k trestnému útoku, nebo dokonce takový útok provokovat. Je také spravedlivé očekávat, že ve vhodných podmínkách, pokud je to v jeho silách, se občan bude chránit sám před bezprostředně hrozícím nebezpečím. Dále je nereálné očekávat, že státní orgány by mohly samy zajistit absolutní ochranu občanů před trestnými činy.

Součinnost občanů – potenciálních obětí může v prevenci sehrát podstatnou úlohu. Viktimologie přispívá k aktivizaci veřejnosti zejména tím, že ji varuje před hrozícím nebezpečím a poskytuje jí účinné návody, jak předejít viktimizaci.

Policie by měla ve své činnosti uplatňovat nejen represivní, ale především preventivní metody. Může sehrát významnou roli též při aplikaci viktimologických poznatků, protože ve srovnání s jinými státními orgány je nejbližší terénním podmínkám a dokáže nejcitlivěji odhadnout hrozící rizika. Kromě ní se ovšem mohou na preventivních aktivitách podílet i jiné státní orgány, pojišťovny, orgány sociální péče, sdělovací prostředky a zájmové organizace občanů. (Zapletal, 1996)

Varování veřejnosti je velmi prospěšné, ale na druhou stranu se nesmí tato publicita přehánět. Zveličování stupně ohrožení vede ke vzniku davové psychózy přehnaného strachu před trestnou činností. Někteří občané mohou na takovou propagandu reagovat až patologicky, kdy se začnou ozbrojovat a jsou chorobně podezíraví. V takových situacích může velmi snadno dojít k protiprávnímu jednání z mezí nutné obrany. Navíc přehnaný strach má i závažné sociální dopady, které vedou k ochuzování společenského a kulturního života ve večerních hodinách, k vylidňování určitých městských čtvrtí. Toto chování omezuje přirozenou sociální kontrolu a dále zvyšuje riziko napadení. Proto je i vhodné zachovávat v preventivní činnosti nezbytnou střízlivost a objektivitu.

1.2 Preventivní intervence

Ochrana společnosti a jejích členů před kriminalitou patří k prvořadým úkolům státu a stojí na předním místě v zájmech občanů. Stát proto vymezuje tzv. právní statky (společenské a individuální zájmy), které bude chránit a vymezuje také prostředky (především prostředky trestního práva), postupy a instituce, kterými bude tuto ochranu uskutečňovat. Souhrn veškerých opatření proti zločinnosti obvykle nazýváme kriminální politikou; trestní politika jako její součást formuluje cíle a prostředky společenské kontroly kriminality pomocí trestního práva. (Musil, 1998)

Preventivní činnost má ovšem širší záběr, jejím prostřednictvím lze působit nejen na kriminální projevy, ale i na širší spektrum sociálně patologických jevů, které samy o sobě nejsou trestné ve smyslu trestního práva, ale spolupůsobí při vytváření kriminality. Preventivní politika je tedy vedle trestní politiky druhou významnou složkou kriminální politiky. Zatímco trestní politika má reaktivní charakter, kdy reaguje na spáchání trestného činu, preventivní politika spočívá v aktivních strategiích, které jsou zaměřeny na předcházení trestné činnosti a na omezování příležitostí k jejímu páčání. (Novotný a kol. 2004)

Represe má ovšem také preventivní účinky, v tomto smyslu se dá hovořit o tzv. generálně preventivní a o individuálně preventivní funkci trestně právních sankcí, jež spočívá v odstrašení pachatele trestem od dalšího kriminálního chování (individuální prevence) a v odstrašení jiných občanů, kteří by se mohli stát potenciálními pachateli, hrozbou trestu (generální prevence). Účinnost této formy prevence je však omezená, neboť proces odstrašení je velmi individuální záležitostí a vnímání a vyhodnocování hrozby trestu, případně dalšího trestu je ovlivňováno mnoha dalšími činiteli. (Havrdová, 2007)

1.3 Posilování sebekontroly

Jedním ze základních vztahů moderní společnosti je rovnost, avšak nikoli svoboda sama o sobě. Uznání této skutečnosti vůči sobě samým se právem nejen domáháme (lidská práva), ale máme také povinnost respektovat ji u všech ostatních a zdržet se jednání, kterým bychom svobodu druhých ohrozili v obou jejích projevech: jako fyzickou nedotknutelnost a jako lidskou důstojnost spojenou s integritou osobnosti. Každý slušný občan ví, co se „nedělá“ a to zejména ve vztahu ke slabším členům společnosti či k příslušníkům minorit. Jsem přesvědčen, že základním kamenem této společnosti

je sebekontrola a sebeovládání ve vztahu k okolí spojená s morálním rozhodováním, nikoli sebezprosazování a uplatňování vlastní libovůle bez ohledu na ostatní.

Velmi důležitou zůstává otázka, co je považováno v dané společnosti a kultuře za obvyklé a normální. Tedy sociokulturní pojetí normy hodnot a postojů dané doby, místa a skupiny. Normou je to, co společenská kritéria jako normální vymezují, obyčejně ve vztahu k tradici. Takové pojetí se odráží mimo jiné i ve stereotypech postojů k jedincům nějak odlišným, zejména v jejich emoční složce, tj. v míře odmítání či tolerance této odchylky. Sociokulturní vymezení abnormality vůbec nemusí odpovídat skutečné závažnosti těchto potíží ve smyslu poruchy funkce a neschopnosti adaptace na běžné prostředí. Jakkoliv odlišní lidé jsou považováni za nenormální především proto, že se vymykají běžnému očekávání.

Na současné civilizační úrovni hrají ve vymezení normality značnou úlohu média. Bylo by dokonce možné vymezit tzv. mediální normu, která představuje jakýsi vzor toho, co je opakovaně a často atraktivním způsobem prezentováno jako žádoucí nebo standardní. Tak je ve sdělovacích prostředcích prezentováno násilí, o jehož četnosti – a tudíž i běžnosti a normalnosti – podávají média každodenní důkazy. Asymetrické informace o dění ve společnosti (ve prospěch různých senzací) mohou vyvolat pocit, že jde o něco zcela obvyklého, a tudíž normálního. Řada autorů soudí, že tímto způsobem se zároveň posiluje tendence k podobným projevům chování se všemi důsledky. (Vágnerová, 1999)

Význam společnosti pro život jednotlivce spočívá mimo jiné i v přebírání starosti o bezpečí, čímž se částečně oslabuje jeho pud sebezáchovy, na druhé straně poskytuje množství podnětů, které jsou zdrojem touhy, jejíž uspokojení je podmiňováno zvýšením ekonomické aktivity. I když tato nerovnováha je částečně kompenzována svědomím, které má zabránit tomu, aby kdokoli realizoval své tužby na úkor druhých. Bezpečnost zajišťovaná svědomím není však plnohodnotná a dostačující mimo jiné i proto, že předmětem rozhodování člověka se stávají podněty různé kvality, různé intenzity, odůvodněné různým způsobem - od racionálního zdůvodnění výhodnosti daného rozhodnutí až po pouze neurčitou obavu z možných následků.

Pro chování jedince ve společnosti je významný průběh jeho socializace, která s sebou nese otázku osvojování si sociálních rolí, tj. chování a způsoby chování, které sociální okolí od jedince očekává z hlediska jeho věku, pohlaví a společenského statusu. Proces socializace probíhá na základě mnoha sociálních fenoménů, z nichž je nejdůležitější sociální přizpůsobení a nápodoba.

Socializace je vysoce komplexní proces, začínající v novorozeneckém věku v rodině, pokračující ve škole a v zaměstnání, determinovaný masmédií, ale i příslušností k různým skupinám, pracovním, zájmovým a dalším. Základy vytváří tzv. primární socializace uskutečňující se v rodině v procesu rodinné výchovy, která je současně mediátorem vlivu dané kultury. Cílem rodinné výchovy je totiž uvést dítě do příslušného kulturního prostředí, naučit je orientaci v tomto prostředí plném symbolů a společenských standardů. Na tuto primární socializaci pak navazuje další společenská instituce, škola, a později pracovní organizace. (Nakonečný, 1999)

Mezi jednou z poruch socializace jsou také poruchy chování, kdy se nepřiměřeně sociální chování projeví neschopností udržovat přijatelné sociální vztahy. Jedinec nerespektuje sociální normy v dané společnosti, chování k lidem je neadekvátní a s tím je spjatá neschopnost navázat a udržet sociální vztahy. Jedinec často ani nezažil citový vztah, který by mu poskytl pozitivní zkušenost a rozvinul jeho empatické schopnosti. Jedinec nepocítuje vinu, chybí mu dostatečně vyvinuté morální citění a jsou zde poruchy osobnosti. Typickými příznaky jsou agrese k lidem i zvířatům, destrukce majetku jiných osob, krádeže, lhaní a nepoctivost. Poruchové chování často vede k dalším poruchám socializace a to k narušení interpersonálních vztahů. To znamená k omezení empatie, egocentrismu, jedinci mají potřebu socializace, ale neumějí to. Tak se často stávají členy patologických skupin. V etologii M. Vágnerová dále uvádí genetické dispozice, funkční poruchy CNS, disharmonické prostředí v rodině a některé sociální skupiny. Tyto poruchy významně ovlivňují školní a pracovní fungování. (Vágnerová, 1999)

Společenská kontrola - nové přístupy k prevenci kriminality zdůrazňují nevyhnutelnost utvářet politiku kontroly kriminality na základě sociologického výzkumu zejména vzhledem k širšímu sociálnímu kontextu kriminality. Navržená preventivní opatření pak vycházejí z konkrétní situace a jsou vhodná pro specifickou cílovou skupinu.

Praxe preventivní práce ukazuje, že nezbytným předpokladem pro snížení kriminálního chování je získání znalostí o kontextu, v němž k takovému chování dochází. Současné kriminologické trendy zdůrazňují potřebnost racionality sociálních opatření, která je založena na prokázané souvislosti mezi příčinami a chováním, jež má být daným preventivním opatřením ovlivněno. (Havrdová, 2007)

Teorie sociální sebekontroly - nejrozšířenější sociologická vysvětlení kriminálního chování se zaměřují na možnost společenské kontroly tohoto chování. Nejde zde jenom o sledování příčin, které vyvolávají kriminální chování, ale hlavně o definování faktorů, které by mohly bránit lidem v páchání zločinů. Z těchto postojů se vyvinula teorie sociální kontroly, jejímž propagátorem byl americký sociolog Hirshi, který se snažil o vysvětlení rozdílu mezi pachateli a občany, kteří nenarušují zákon. Tento rozdíl spatřoval v absenci nebo slabosti jejich sociálních vazeb. Sociální vazby, které mají nejslabší spojení se společností, naznačují pravděpodobnost deviantního chování. Čím je méně osoba vázána na konvenční společnost a její instituce, tím je pravděpodobnější, že spáchá zločin. Dále prokázal, že když je společenská konformita jedince silná, nemusí ani ve spojení se skupinou delikventů předznamenávat patologické chování. Po potvrzení této teorie testováním rozšířil Hirsh koncepci sebekontroly a impulzivnosti, kde rozvinul myšlenku vnitřních a vnějších omezení, vysvětlující, že nezákonné aktivity vyžadují výjimečné osobnostní charakteristiky jako krátkozrakost, impulzivnost, necitlivost apod. Nízkou sebekontrolu definuje jako snahu o okamžité uspokojení tužeb a ignoraci dlouhodobých cílů a je důsledkem neadekvátní socializace v raném dětství.

Adekvátní sebekontrola se utváří při úspěšné socializaci v rodině, kdy je chování sledováno a jeho případný deviantní charakter včas rozpoznán a konfrontován. Taková socializace, kdy vnější kontrola vyústí ve vnitřní ovládnutí mladých jednotlivců, je časově náročná a vyžaduje velkou odhodlanost rodičů. Výzkum vlivu kriminality rodičů na socializaci svých dětí prokázal, že rodiče se záznamem v trestním rejstříku v socializaci svých dětí často selhávají. (Havrdová, 2007)

Teorie nízké sebekontroly tedy nepožaduje speciální podmínky pro kriminální činnost, každý z nás je otevřen motivacím, schopnostem a potřebám se stát zločincem. Každé individuum má různou náchylnost k situačním lákadlům, a tak nedostatek sebekontroly nutně neznamená riziko patologického chování. Tento nedostatek může být neutralizován jinými situačními okolnostmi nebo osobnostními charakteristikami. Samozřejmě by podle Hirshe mohla vysoká sebekontrola snížit pravděpodobnost výskytu kriminálních činů.

Teorie sociální kontroly má důležité vklady do prevence kriminality. Důraz by měl být kladen na posílení sebekontroly jedinců prostřednictvím společenských institucí. Programy prevence by také měly brát v potaz odlišnosti v sebekontrolě v průběhu života. Dále by měly být zaměřeny na vícero činností a chování, které jsou výsledkem nízkého stupně sebekontroly, a navíc by se měly objevit dříve než k činu nebo problematickému chování

dojde. V neposlední řadě by pak mělo být zohledněno to, že motivem ke zločinu jsou nejčastěji bezprostřední a okamžité zisky. Je potřeba zdůraznit, že se jedná o přístup založený na dlouhodobé prevenci, který však obtížně řeší konkrétní problémové chování. Úspěšná socializace je podmíněna podmínkami od raného dětství, kdy je třeba začít rozpoznávat signály nízké sebekontroly a případně trestat její projevy. Úspěšná prevence by se tak kromě dětí měla zaměřit na rodiče a dospělé. Efektivní strategie by se tak měla soustředit na metody výchovy dětí, které mohou vést k získání sebekontroly. Proto by programy zaměřené na zvýšení schopnosti rodiny a školy socializovat děti mohly být jedním z efektivních dlouhodobých přístupů ke snížení kriminality. Hlavním problémem aplikace této teorie při plánování preventivních opatření spočívá v tom, že teorie nízké sebekontroly nenavrhuje žádné nástroje pro včasnou identifikaci nízkého stupně sebekontroly jedinců. (Felson, 2003)

Mnohé programy prevence kriminality vycházejí z konceptu společenské kontroly, které jsou svázány se širokým vyjádřením společenské reakce na kriminálně deviantní chování. Společným prvkem těchto programů jsou plánované a organizované reakce na společensky problematická chování, která se posunují od společenské odplaty k reintegraci pachatelů, neboli od formální kontroly k neformální. Tyto posuny v preventivních programech se projevují větším počtem dobrovolníků, přímým zapojováním rodiny, školy a různých komunitních center do procesu resocializace. Neformální prostředníci společenské kontroly se tak stávají součástí nápravy a aktivním hráčem při výchově dětí. Jako příklad mohu uvést komunitní plánování, které je prováděno v našem městě v Češkově ulici. V této lokalitě jsou umístěny sociálně slabé romské rodiny a s tím jsou spojeny problémy se spolužitím s majoritou. Docházelo zde k porušování občanského soužití, devastaci veřejných prostranství, drobné pouliční kriminalitě, záškoláctví apod. Po neformálních docházkách komunitních pracovníků do této lokality došlo k omezení těchto nešvarů a byl nastartován správný směr ke spolužití romské komunity se starousedlíky. Komunitní pracovníci se musí individuálně věnovat svým klientům a zároveň budovat „neviditelnou ruku“ společenské kontroly, která bude fungovat v souhře mezi rodinou, školou a místní komunitou.

Pravdou však je, že tyto dílčí úspěchy jsou spojeny s velkým úsilím komunitních pracovníků, a bude trvat dlouhou dobu, než se tyto sociálně slabé rodiny reintegrují do zdejšího kulturního prostředí.

1.4 Systém preventivní práce

V našich současných společenských podmínkách dosud v kontrole kriminality jednoznačně převažovaly přístupy represivního charakteru bez výrazných preventivních prvků. K prosazování preventivních strategií kontroly kriminality u nás začalo docházet v souvislosti s rapidním vzestupem kriminality po roce 1989. Tyto jevy spolu s dalšími vlivy podstatně zapůsobily na společenské vědomí, kde došlo k nárůstu obav veřejnosti ze zločinu a k zesílení pocitu ohrožení kriminalitou. Přírozeným následkem nárůstu strachu z kriminality bylo zostřování represivních postojů veřejnosti a volání po přísnějších trestech pro pachatele trestních činů. Spolu s tím se však především odborná veřejnost začala hlouběji zabývat možnostmi a mezemi trestní represe a nutností koncipovat kriminální politiku komplexně, zaměřovat se na příčiny kriminality a faktory, které ji ovlivňují. Postupně docházelo k chápání potřeby preventivní politiky a ke hledání nového obsahu i uspořádání preventivní práce.

Ke konci roku 1993 bylo usnesením vlády ČR č. 617/1993 rozhodnuto o vytvoření Republikového výboru pro prevenci kriminality. Jako meziresortní koordinační a metodický orgán byl tento výbor zřízen při Ministerstvu vnitra ČR. Ve výboru byla zastoupena ministerstva obrany, práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, vnitra, zdravotnictví a financí. Zastoupena byla také Policie ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Vězeňská služba ČR a Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Později byl výbor rozšířen o zástupce Probační a mediační služby ČR, Radu vlády ČR pro záležitosti romské komunity, Radu vlády ČR pro koordinaci protidrogové politiky a zástupce BESIPU.

Klíčovou myšlenkou při ustanovení tohoto výboru, který se stal základem budování systému prevence v ČR, bylo, že jeho úlohou není prevenci řídit, ale koordinovat, iniciovat a podporovat. Těžiště prevence bylo od počátku směřováno do činnosti orgánů místní správy a samosprávy v závislosti na konkrétních lokálních podmínkách, problémech a potřebách. Zřízení Republikového výboru pro prevenci kriminality tedy neznamenal jen systémové řešení prevence kriminality na úrovni ústředních orgánů státní správy a vznik orgánu pro přípravu preventivní politiky, ale předznamenalo i základní orientaci této politiky, kladoucí důraz na klíčovou úlohu a odpovědnost měst a obcí za tvorbu a realizaci vlastní preventivní politiky. (Gjuričová, 1997)

Ve druhé polovině devadesátých let tak byl postupně vybudován a následně stabilizován systém preventivní práce v České republice, byl ustaven ústřední koordinační, koncepční a metodický orgán vlády ČR, vytvořen systém podpory preventivních aktivit

ze státního rozpočtu, zpracovány první resortní programy prevence a především bylo rozhodnuto o základním zaměření preventivní práce, tj. o tom, že těžiště prevence bude orientováno na místní úroveň do měst a obcí, a to v kompetenci a odpovědnosti místních orgánů státní správy a samosprávy.

Tyto základní principy systému prevence v ČR byly vyjádřeny ve Strategii prevence kriminality do roku 2000, kterou jako koncepční dokument schválila vláda ČR usnesením č. 209 z 9. dubna 1997. Na tuto historicky první Strategii prevence kriminality pak postupně navázaly její další aktualizace. O plnění Strategie prevence kriminality je vláda informována ve výročních zprávách, které zároveň specifikují úkoly na další období. (Bureš, 2003)

Struktura prevence kriminality

1. Sociální prevence

představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchaní trestné činnosti. Sociální prevence je součástí sociální politiky. Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců - objektů preventivního působení.

2. Situační prevence

staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených. Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

3. Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů

je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni.

Úrovně preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci.

1. Primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití). Těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.
2. Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachatelí nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), dále se dělí na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, internetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.
3. Terciární prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany. (Odbor prevence kriminality MVČR)

1.4.1 Programy prevence kriminality na úrovni státní správy

Resortní programy vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev a rozšiřují jejich běžné činnosti o preventivní přístupy, které ovlivňují tvorbu příslušné legislativy:

- v situační prevenci zejména Ministerstvo vnitra
- v sociální prevenci Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti
- ve viktimologické prevenci Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti

Ministerstvo vnitra má dvě stěžejní oblasti v preventivních programech. První oblastí je působení na orgány místní samosprávy – program Partnerství a podněcování individuálních aktivit obcí a občanského sektoru. Druhou oblastí je vytváření vlastních samostatných preventivních programů, jako je zřízení Preventivně informačních skupin Policie ČR, vzdělávání pracovníků, kteří se zabývají prevencí, podpora projektů občanských sdružení apod.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se zaměřuje především na výchovné působení školy, pedagogicko-psychologické poradenství, péči o narušenou mládež ve výchovných ústavech, podporu volnočasových aktivit a rozvoj forem vzdělávání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí zřizuje na obecních a magistrátních úřadech specializovaná pracoviště sociální prevence. Tito sociální pracovníci se zejména zaměřují na práci s ohroženými dětmi, výchovně působí na rodiče, plní funkci opatrovníka, podávají návrhy u soudů a organizují náhradní péči o děti. Penitenciární a postpenitenciární péči zajišťují sociální kurátoři. V devadesátých letech byla zřízena funkce sociálních asistentů pro práci v terénu na „ulici“ - streetwork. Dále prostřednictvím úřadů práce zřizují informační střediska pro nezaměstnané a podporují nevládní organizace, které se zabývají aktivitami v sociální oblasti.

Ministerstvo spravedlnosti provádí prevenci v legislativní oblasti, kde garantuje rekodifikaci trestních kodexů a postupně zavádí, ověřuje instituty probace a mediace a zavádí resocializační programy ve vězeňství.

Ministerstvo zdravotnictví se zaměřuje na léčbu pachatelů trestné činnosti s duševní poruchou, drogově závislých a sexuálně deviantních, léčbu drogově závislých a pomoc obětem trestných činů.

Mezirezortní komise pro záležitosti romské komunity je poradním orgánem vlády a koordinuje všechny otázky spojené s postavením Romů ve společnosti, jako je tvorba koncepce v oblasti politiky státu, týkající se romských komunit, informování a osvěta o programech týkajících se Romů a metodické vedení romských poradců a asistentů při krajských úřadech.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky je poradním orgánem vlády a koordinuje všechny subjekty zapojené do realizace vládní protidrogové politiky na centrální úrovni. Tvoří koncepci protidrogové politiky, sleduje dodržování stávajících zásad protidrogové politiky, vyhodnocuje efektivitu programů protidrogové prevence a spolupracuje na mezinárodní úrovni v problematice drog.

1.4.2 Programy prevence kriminality na místní úrovni

Základem systému prevence kriminality jsou preventivní programy organizované na místní úrovni. V těchto programech se prolínají aktivity všech subjektů prevence. V centru jejich zájmů jsou bezpečnostní potřeby občanů a lokálních komunit. Preventivní programy měst zahrnují sociální i situační aspekt. Na praktické úrovni se zabývají rizikovými jedinci, sociálními skupinami včetně rodin, lokálními komunitami, oběťmi trestných činů, kriminogenními situacemi a opatřeními proti jednotlivým druhům trestné činnosti.

Na podporu programů měst zatížených vysokou mírou trestné činnosti a dalších sociálně rizikových jevů (např. nezaměstnanost, vysoký počet osob dlouhodobě závislých na dávkách sociálního zabezpečení, přítomnost sociálně deprimovaných komunit, rozšířenost drog, prostituce) je vytvořen zvláštní státní dotační systém, který v gesci Republikového výboru pro prevenci kriminality spravuje Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Pro přidělení dotace je nutné zpracování kvalitního preventivního programu a podmínkou je třeba schválení programu zastupitelstvem obce, manažérské zajištění programu a finanční participace města na realizaci programu.

Východiskem pro zpracování preventivního programu města je analýza bezpečnostní situace. Tato analýza zahrnuje rozbor policejních kriminálních statistik, sociologické šetření vnímání pocitu bezpečnosti občanů, sociální a demografickou analýzu obce

(zejména ve vztahu ke kriminálně rizikovým skupinám), zmapování aktivit orgánů státní správy, samosprávy, policie a nevládních organizací a dalších institucí působících v oblasti sociální a situační prevence.

Na základě tohoto rozboru a metodických doporučení Republikového výboru pro prevenci kriminality je možné zpracovat Komplexní program prevence kriminality ve městě. Konečná verze programu musí být schválena zastupitelstvem obce. Tím se mu dostane politické závaznosti a může být financován z rozpočtu města, vyhodnocován, a kontrolován. Program se stane součástí sociální politiky města.

Mezi nejčastěji realizované projekty na místní úrovni patří v rámci situační prevence kamerové monitorovací systémy. V sociální prevenci šlo o sportovní aktivity a vybavení sportovních areálů, školních hřišť a sportovních klubů, pobyty v přírodě a krizová poradenská centra. Nejčastějšími realizátory byly samosprávy s městskými policiemi, nestátní organizace, občanská sdružení s charitativními organizacemi a školská zařízení.

1.5 Dílčí závěr

Vnímání pocitu bezpečí souvisí se spokojeností občanů s činností jednotlivých orgánů ochrany práva, jako je policie, státní zastupitelství či práce soudů. V místě svého bydliště posuzují občané sociálně patologické jevy na základě svých vlastních pozorování a zkušeností. Viktimologie jako součást kriminologické vědy je vědní obor, který se zabývá osobností oběti trestného činu, pomocí oběti po trestném činu a způsoby, jak se vyhnout poškození trestným činem. Městská policie by měla ve své činnosti uplatňovat nejen represivní, ale především preventivní metody. Může sehrát významnou roli též při aplikaci viktimologických poznatků, protože ve srovnání s jinými státními orgány je nejbližší terénním podmínkám a dokáže nejcitlivěji odhadnout hrozící rizika. Preventivní činnost působí nejen na kriminální projevy, ale i na širší spektrum sociálně patologických jevů, které samy o sobě nejsou trestné ve smyslu trestního práva, ale spolupůsobí při vytváření kriminality.

Pro chování jedince ve společnosti je významný průběh jeho socializace, která s sebou nese otázku osvojování si sociálních rolí, tj. chování a způsoby chování, které sociální okolí od jedince očekává z hlediska jeho věku, pohlaví a společenského statusu.

Mnohé programy prevence kriminality vycházejí z konceptu společenské kontroly a jsou svázány se širokým vyjádřením společenské reakce na kriminálně deviantní chování. Společným prvkem těchto programů jsou plánované a organizované reakce na společensky problematická chování, které se posunují od společenské odplaty k reintegraci pachatelů, neboli od formální kontroly k neformální. Základem systému prevence kriminality jsou preventivní programy organizované na místní úrovni. V těchto programech se prolínají aktivity všech subjektů prevence. V centru jejich zájmů jsou bezpečnostní potřeby občanů a lokálních komunit. Preventivní programy měst zahrnují sociální i situační aspekt. Na praktické úrovni se zabývají rizikovými jedinci, sociálními skupinami včetně rodin, lokálními komunitami, oběťmi trestných činů, kriminogenními situacemi a opatřeními proti jednotlivým druhům trestné činnosti.

2. Community policing

Pojem *community policing* znamená policejní práci orientovanou na službu veřejnosti a na společenskou policejní činnost. Zatímco předmětem zájmu tradičních policejních strategií je protiprávní chování občanů, předmětem zájmu *community policing* jsou následky, které kriminalita způsobuje, vzniklé škody a potenciální hrozby. Jednoduše řečeno, je to souhrn takových policejních přístupů, které dokáží identifikovat a pojmenovat řadu problémů v oblasti veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. V návaznosti na označení jevů pak policie navrhne možnosti opatření jevům předcházející a to nejen vlastních, tedy policejních, ale i takových, na kterých se bude podílet široká veřejnost. Na základě komunikace mezi policií a veřejností vzniká řada aktivit, které jsou zaměřené především na odstranění příčin těchto problémů. Policie se tak chová proaktivně, předchází kriminalitě tím, že navrhuje na základě svých znalostí a zkušeností taková opatření, která ji zamezí už při jejím vzniku (*Community policing / MVCR.cz*). *Community policing* není taktika nebo nový postup, jde spíše o filosofický přístup, který po dlouhá léta fungování policejních sborů vycházel z úzké vazby mezi policií a místními občany, kdy každá ulice měla svého strážníka, kterého každý znal a mohl se na něj kdykoliv obrátit. Strážník naopak musel mít vynikající místní znalost a povědomí o problémech v jeho lokalitě.

2.1 Občan a strážník

Městská policie je orgánem obce a o jejím zřízení a zrušení rozhoduje zastupitelstvo obce obecně závaznou vyhláškou. Možnost zřídit tento sbor se odvozuje od práva na samosprávu zaručeného přímo Ústavou ČR. Vlastní úpravu pak lze najít v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů a především v zákoně č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. Dílčí otázky jsou pak řešeny i v prováděcích právních předpisech. Činnost strážníků je značně rozmanitá. Aby strážník mohl řádně a úspěšně plnit svoje úkoly v rámci obecní a městské policie a nemalou mírou se tak podílet svou úspěšnou činností na celkovém pozitivním obrazu obce či města, musí bezpodmínečně dodržovat základní psané a nepsané právní zásady. Především jde o zásadu zákonnosti, zásadu legality, zásadu oportunitity, zásadu proporcionality, zásadu rychlosti a rozhodnosti, zásadu etiky, zásadu bdělosti a ostražitosti.

Zásada zákonnosti – veškerá činnost strážníka městské policie spojena se zásahem do práv a svobod osob se provádí pouze podle zákona. Je to zákon o obecní policii a další právní předpisy týkající se činnosti obecní policie. Obecně je tato nejzákladnější zásada stanovena v Listině základních práv a svobod, ve Čl. 2, odst. 2, kde je uvedeno, že státní moc (jsou to také zásahy do práv a svobod osob činěné strážníkem) lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Ovšem každý (také ten, vůči němuž strážník provádí zásah do jeho práv a svobod) podle Čl. 2, odst. 3, může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Tyto výše uvedené odstavce Listiny základních práv a svobod musí mít strážník vždy na paměti před provedením jakéhokoliv zákroku či úkonu.

Zásada legality – tato zásada znamená zákonem zakotvenou zásadu strážníka provést v pracovní době zákrok či jiná opatření, je-li páchán trestný čin, přestupek či jiný správní delikt, anebo je-li důvodné podezření z jejich spáchání. Výše uvedená zásada je aplikovaná i v mimo pracovní dobu, kdy je stanovena povinnost provést v mezích zákona zákrok, popřípadě učinit jiná opatření, je-li páchán trestný čin nebo přestupek, kterým je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek.

Výjimky ze zásady legality vymezuje § 8, zákona o obecní policii. Jedná se o případy, kdy strážník není povinen provést zákrok k plnění úkonu podle výše uvedeného zákona, a to pokud je pod vlivem léků nebo jiných látek, které závažným způsobem snižují schopnost jeho jednání, nebo k jeho provedení nebyl odborně vyškolen ani vycvičen a povaha zákroku

takové odborné vyškolení a vycvičení vyžaduje. Tato dvě omezení nezbavují strážníka povinnosti, aby provedl jiná opatření, například tím, že příslušnou věc neprodleně oznámí na nejbližší útvar Policie České republiky. Další výjimkou z této zásady je skutečnost, že by provedení zákroku bylo v rozporu s opatřeními policie nebo jiných ozbrojených bezpečnostních sborů. Tuto výjimku z výše uvedené zásady lze splnit v některých případech za skutečnosti, že bude příslušný útvar obecní policie vyrozuměn příslušným útvarem bezpečnostních sborů, a to v rozsahu nezbytně nutném.

Zásada opportunity – tato zásada dává strážníkovi možnost provést zákrok nebo jiné opatření podle vlastní úvahy. V praxi půjde především o zhodnocení situace a všech okolností případu. Tato zásada je spojena především s otázkou volby optimálního postupu a provedením vlastního zákroku až v případě zjištění možností jeho úspěšného dokončení. Strážník v daném případě bude hodnotit všechny okolnosti, např. intenzitu narušení veřejného pořádku, společenskou nebezpečnost, místo a čas, kdy k protiprávnímu jednání došlo, stav vlastních sil a podobně. Tato zásada přichází taky v úvahu v mimopracovní době, kdy zákon přímo dává možnost provedení zákroku nebo učinění jiného vhodného opatření, zejména vyrozumění nejbližšího útvaru policie.

Zásada proporcionality – tato zásada znamená, že strážník může zasahovat do práv a svobod občanů jen v nezbytně nutné míře a na základě podmínek stanovených zákonem. V praxi strážníka je to povinnost strážníka při provádění zákroků dbát, aby osobám v souvislosti s touto činností nevznikla bezdůvodná újma a případný zásah do jejich práv a svobod nepřekročil míru nezbytně nutnou dosažení účelu, který je sledován zákrokem či úkonem. Znamená to, že nepoužije některého z donucovacích prostředků tam, kde stačí domluva či napomenutí, nebo zbraně tam, kde k dosažení účelu postačí použití donucovacích prostředků. Samostatná volba prostředků a činnost strážníka při zákroku či úkonu musí vždy odpovídat reálné situaci. Zásada přiměřenosti zákroků vystupuje do popředí především při používání donucovacích prostředků. Jedná se o přiměřenost volby prostředků, časovou přiměřenost a přiměřenost intenzity.

Zásada rychlosti a rozhodnosti – plnění úkolů obecní policie vyžaduje mnohdy, aby strážníci řešili vzniklé situace bezprostředně a co nejrychleji. Musí se co nejrychleji dostavit na místo události a okamžitě provést potřebná opatření. Rychlost a včasnost zákroků je mnohdy základním předpokladem jeho úspěšného provedení. Požadavek rychlého a rozhodného jednání je významný zejména pro účinné zajištění ochrany veřejného pořádku a zabránění rozšíření výtržnosti a jiného nepřístojného chování do větších rozměrů.

Pro úspěšné provedení zákroku je významná nejen rychlost jeho provedení, ale také důraznost a rozhodnost postupu zakročujících strážníků. Rázné a nekompromisní vystupování strážníka působí žádoucím způsobem jak na osoby, proti kterým je zákrok veden, tak i na ostatní zde přítomné občany. Tak lze nejen předejít pachatele trestného činu nebo přestupku, anebo i dalšího napadání občanů, ale i samotnému útoku na život a zdraví strážníka. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že pokud strážník při zákroku nejedná rychle a rozhodně, nabalují se v dané situaci další a další nové skutečnosti a problémy a vyřešení zprvu banální záležitosti se stává čím dál obtížnější. Rychlé a nekompromisní jednání však nesmí být zaměňováno s nekvalitními a nekompetentními zákroky, s arogancí, poškozováním práv občanů, proti kterým je zákrok veden, se snižováním jejich důstojnosti, cti a vážnosti. Uplatňování této zásady musí být proto spojeno se zásadou zákonnosti a přiměřenosti činnosti strážníka.

Zásada etiky – v porovnání s ostatními občany mají strážníci přímo zákonem stanovenou možnost zasahovat svým jednáním do práv a zájmů jiných osob. To je zavazuje nejen k dodržování zákonů a jiných právních předpisů, ale též k určité etice vystupování a jednání. Základem etiky pracovní činnosti strážníka je dodržování povinnosti dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní. Zákrok či jiné opatření, které je prováděno např. při použití donucovacích prostředků, musí být nejen v souladu s platným právem, ale též na určité etické úrovni. Strážník je zaměstnancem obecního úřadu a při plnění úkolů zákona o obcích je jeho reprezentantem. Významné je uvědomění si, že jako zaměstnanec obce je spoluobčany hodnocen nejen při výkonu svého povolání, ale také i v mimopracovní době.

Zásada bdělosti a ostražitosti – tato zásada znamená, že každý strážník musí mít nejen před zákrokem, ale i v průběhu zákroku vždy celkový přehled o situaci. Zejména pak v rizikových situacích, které představují vždy vyšší míru rizika pro zakročujícího strážníka. Strážník by měl vycházet mimo jiné ze skutečnosti, že pachatelé trestné činnosti jsou v řadě případů velmi dobrými odhadci situace a během krátkého časového úseku rozpoznají, zda je strážník profesionál, či ne. Dodržování zásady bdělosti a ostražitosti platí v podstatě pro veškerou činnost strážníků a v některých případech je tuto zásadu nutné dodržovat i v mimoslužební době, vzhledem k postavení strážníka.

Oprávnění občana vůči strážníkovi jsou vymezena v § 1 odst. 3 zákona o obecní policii: „Každý má právo obracet se na zaměstnance obce zařazené do obecní policie se žádostí o pomoc. Strážníci jsou povinni v rozsahu svých úkolů požadovanou pomoc

poskytnout.“. Z tohoto ustanovení vyplývá povinnost strážníka pomoci každému, kdo se na něj s žádostí obrátí; nemusí se jednat pouze o občana dané obce, může to být i cizí státní příslušník, právnická osoba atd.. Tento závěr jednoznačně plyne z toho, že zákon používá slovo „každý“. Tomuto oprávnění odpovídá povinnost strážníka či strážníků pomoc poskytnout opět jen v rámci věcné a místní příslušnosti.

Povinnost stanovená v § 1 odst. 3 zákona o obecní policii je velmi obecná, ale nelze popřít její značný význam pro přínos obecní policie pro občany obce, jakož i pro obec. Nezastupitelné postavení má v oblasti *community policing*. Povinnost stanovená v § 1 odst. 3 totiž obsahuje nejen oprávnění strážníků, která jim svěřuje zákon o obecní policii, ale podle ustáleného výkladu obnáší také další činnosti např. povinnost pomoci občanovi v tísni, povinnost strážníka být informován o činnosti obce tak, aby dokázal poradit, na který orgán státní správy nebo obce se má občan obrátit se svým problémem, být nápomocen při orientaci ve městě nebo obci cizincům apod.. Tyto závěry umožňuje § 1 ve spojení s § 2 zákona o obecní policii, který obsahuje pouze příkladný výčet úkolů obecní policie (Čížek, 2003).

Povinnost občanů k obecní policii – občané vůči obecní policii nemají obdobné povinnosti, jako mají vůči Policii ČR. Tento závěr respektuje logiku zákona o obecní policii a systematiku zařazení obecní policie mezi orgány obce. Obecní orgány jsou zřizovány pro pomoc občanům, kteří si sami navzájem pomáhají právě zřízením veřejných subjektů na úrovni územní samosprávy. Pro fungování obecní policie je významný pojem „veřejný pořádek“. Tento pojem není v zákoně o obecní policii specifikován a jeho definici nenalezneme ani v jiných právních předpisech. Přesto došlo k ustálení významu tohoto pojmu. Veřejný pořádek můžeme chápat jako souhrn pravidel chování na veřejnosti. Pravidly jsou ta obsažená v právních normách, ale také pravidla mimoprávní, jejichž zachovávání je v souladu s obecným názorem o klidném a pokojném soužití osob a je ve veřejném zájmu.

V těchto právních a zejména neprávních pravidlech lze nalézt vodítka pro styl vzájemného chování policie a občanů. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví přesně hranice veřejného pořádku a z právního hlediska jde tedy o neurčitý pojem, dává širší oprávnění obcím, které tak nejsou vázány centrálně stanovenými hranicemi pojmů. Proto mohou veřejný pořádek definovat v souladu se zvyklostmi uznávanými na svém území a využít činnost obecní policie zcela v souladu s principy *community policing*.

2.2 Strážník v komunitě

Termín komunita nahrazuje obvyklý český výraz společenství – společenství lidí, které vzájemně něco spojuje. V dnešní uspěchané době plné technických vymožeností, propojené pavučinou internetu a digitálních médií může člověk díky globalizaci vytrhnout své sociální určení ze zvláštních kontextů místní přítomnosti. Mezi tyto globalizační fenomény patří růst celosvětových sociálních vztahů, jež propojují vzdálené lokality tím, že místní události jsou determinovány událostmi dějícími se na opačném konci planety a naopak.

S větší globalizací též působí zvyšující se proudění obyvatel do měst, dochází k mohutným urbanistickým tendencím. Sociolog (Keller, 2005) hovoří o tom, že prudký pohyb obyvatel do měst, zánik stavovské diferenciacie, masové soustředění do měst, že to vše znamená vyhoštění z navyklého sociálního kontextu a vlastně přesazení do kontextu nového. Obrannou odpovědí na tyto skutečnosti je vzednutí sociální a národnostní otázky, lidé se snaží odlišit své zájmy od druhých, dochází k soupeření o třídní pozice, člen určitého národa se dostává do opozice k národům jiným.

Růst globalizačních sociálních vztahů umožňuje stírání rozdílů mezi národy a lokálními kulturami, dochází k míšení kultur a tradic, což může způsobovat hodnotový chaos. Důsledkem moderní společnosti je fenomén, kdy se lidské životy najednou ocitají vedle sebe, ale při tom v distanci indiferentních cizinců (Bauman, 2003). Člověk žije ve velkém městě obklopen spoustou lidí a při tom cítí úzkost z toho, že je sám, že je separován od okolí. Ono odcizení od druhých lidí v nás najednou vyvolává jakýsi obranný mechanismus, probouzí se v nás jakási zakořeněná touha a potřeba po kontaktu s druhými, začínáme hledat skupiny, ke kterým bychom mohli patřit, velmi vzrůstá naše touha po společenství, po komunitě (Bauman, 2003). Bauman dále říká, že důsledkem aktu sebeobrany se v nás začíná probouzet pocit „my“ jako touha po komunitě, což má posloužit jako obrana vůči nastalému zmatku a společenskému rozkladu.

Lidi tedy nespojuje jenom přesvědčení, ale i něco zcela prozaičtějšího, a to je příslušnost k nějaké městské části či lokalitě, ve které bydlí, pracují nebo se tam z nějakých jiných důvodů vyskytují. V této konkrétní lokalitě pracují strážníci, kteří reprezentují organizaci, a to nejen represivní orgán obce, ale i jako zástupci samosprávy. Každodenní problémy, radosti a starosti této lokality determinují i otázky veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku. Každý, kdo zde přebývá, má nějakou představu o tom, jak by měla

být jeho bezpečnost zajišťována, kdo by to měl dělat a jak on sám se na ní má a může podílet. Základním předpokladem této společenské vazby je vazba psychická, která vychází ze vzbuzení zájmu či vzájemného porozumění. K rozvoji této společenské vazby dochází v okamžiku vzájemného prostorového a časového působení zúčastněných subjektů.

O společenském styku můžeme hovořit jako o systému, kterého se účastní nejméně dvě osoby. Určitá hodnota jako podnět styku a z ní vyplývající určité vzájemné působení. Již z každodenního života vyplývá široké spektrum takto pojatých styků, které se mohou lišit mírou trvalosti, stupněm bezprostřednosti, frekvencí výskytu či charakterem zájmu. Společenské styky tvoří východisko vzájemného působení jako trvalé angažovanosti, cílené k vyvolání zamýšlené reakce u druhého subjektu, včetně zpětné reakce působícího. Jinými slovy jde o propojený systém činností, mezi kterými existuje kauzální závislost. Již tímto výměrem je zřejmé, že společenský styk bez vzájemného působení nemůže existovat, a to bez ohledu na míru záměrnosti a uvědomování si jeho existence. Vzájemné působení vede ke vzniku trvalých společenských vztahů, které vymezuje jako systém normovaného vzájemného působení mezi dvěma partnery na základě určité platformy (Sekot, 2002).

Činnost městské policie orientovaná na službu veřejnosti nemůže nahradit standardní práci policie, ale musí ji doplňovat a tím ji významně usnadňuje. Strážníci jsou k proaktivní činnosti motivováni částečným přenesením zodpovědnosti za bezpečnostní situaci v jejich okrsku, s čímž souvisí i relevantní část rozhodovacích pravomocí. Tyto preventivní aktivity jsou stejnoměrně delegovány na každého strážníka v rámci jeho služebních povinností. K navázání trvalých společenských styků musí v okrscích dlouhodobě působit stejní strážníci, aby měli dostatek času získat dobrou místní znalost a aby občané mohli dobře poznat „svého“ strážníka. Strážník musí s veřejností aktivně komunikovat a ne jenom vyšetřovat, řešit přestupky či kriminalitu, tedy situace, které již nastaly. Veřejnost pak přijme svůj spravedlivý díl zodpovědnosti za vlastní bezpečnost a bezpečnost celého společenství. Městská policie pak nebude považována za jedinou složku, která se o bezpečnost má v dané lokalitě starat. Veřejnost naproti tomu bude městskou policií brána jako partner, na kterého je možné delegovat část odpovědnosti za oblast vlastní bezpečnosti a pochopitelně i veřejného pořádku. Každý, kdo se chce podílet na řešení problému, přináší něco podnětného a zároveň přijme svůj spravedlivý díl odpovědnosti. Odpovědnost se projevuje zejména tím, že disponujeme schopností cokoliv řešit, anebo se na řešení spolupodílet. Výsledkem takové spolupráce v rámci celého společenství mohou být různá situační opatření od organizace pochůzkové služby až po architektonické úpravy veřejných prostranství.

Na první pohled je patrné, že podstatnou část veřejnosti v komunitě, s níž se uniformovaní pracovníci obecní policie setkávají při výkonu služby, tvoří lidé, kteří se nedopustili žádného protiprávního jednání. Mravní vztahy se potom mohou většinou rozvíjet na základech humánnosti a vzájemné úcty. Mravní vztahy pracovníků obecní policie a občanské veřejnosti nejsou statické, ale naopak se dynamicky rozvíjejí. Doslova závisí na každém strážníkovi jako na rozhodující veličině vztahu městské policie a veřejnosti, na jak kvalitní etické úrovni se budou tyto vztahy rozvíjet na základě každodenní zkušenosti.

2.3 Komunikační dovednosti strážníka

Jednání s druhými lidmi je denní součástí života strážníka. Na správné a úspěšné komunikaci s lidmi závisí do značné míry jeho pracovní úspěšnost. Komunikace spočívá v obousměrném sdělování informací strážník – občan a vyděluje se na formu verbální a neverbální.

Verbální jednání žije z řeči, kde však nestačí jen věcné sdělení informací. Strážník musí jasně stanovit svůj cíl (čeho chce svým sdělením dosáhnout) a motiv, který ho k cíli vede (vnitřní pohnutky strážníka). Při verbálním jednání s občanem zároveň paralelně probíhá neverbální komunikace, kterou hovoří tělo, jeho držení, výraz tváře, tón hlasu a mnoho dalšího.

V každém sdělení je skryta informace o vztahu mluvčího k příjemci. Sdělení např. signalizuje sympatie nebo antipatie mluvčího k protějšku, neutrální vztah, či zájem nebo nezájem o příjemce, jeho práci, apod.

A konečně jsou součástí každého sdělení i informace o mluvčím. Tím, že komunikuje, říká i něco o sobě, staví se do určitého světla, odhaluje své momentální vyladění. Může jít např. o sebereprezentaci typu „dnes se mnou nepolemizujte, jsem podrážděný“ nebo „pokládám se za odborníka a rozumím této věci nejlépe“. (Čírtková, L., 1996)

Komunikační dovednosti strážníka ovlivňují průběh jednání s občanem, lze jimi korigovat případný střet, který by mohl při nezvládnutí situace přerůst v konfliktovou situaci. Služební jednání s občanem není jednání mezi dvěma partnery, kteří mají stejné postavení (kamarádi, kolegové, známí apod.), ale je podobné vazbě nadřízený, podřízený, či otec a syn.

Strážník, který reprezentuje „zákon“, řeší (trestá) přestupce, který jej porušil (přijímá „trest“). Tato sociální role klade velké nároky na komunikační dovednosti strážníka, protože se nezřídka stává, že je strážník o generaci mladší než přestupce, který nelibě nese „kázání“ od takového mladíka. Strážník vždy služební jednání s občanem zahajuje a vede, pouze na něm záleží, jakým směrem ho povede a jakým způsobem docílí výsledku, tedy vyřešení přestupku. jednání musí být vedeno jasnými formulacemi, s pravidly slušného chování, s jistým odstupem a s určitou mírou empatie.

Mezi nejčastější chyby v komunikaci s občanem patří:

1. Nemístný akcent na věcný obsah, kdy strážník pouze sleduje svůj cíl a ignoruje emoce občana a to i tehdy, když je tato složka v komunikaci rozhodující.
2. Nemístný akcent na vztahovou úroveň, strážník se začne zabývat problémem „jak to vlastně se mnou mluví“ a sdělení občana začne chápat osobně (cítí se osočen).
3. Přehlížení sebeprezentační úrovně, kdy strážník ignoruje informace o přestupci.
4. Mentorování přestupce, strážník se vžije do role vychovatele a poučuje přestupce o jeho chybách (kdybyste nebyl tak špatný řidič... apod.).

Komunikační dovednosti strážníka se odvíjejí od jeho osobnosti a v nemalé míře je ovlivňují kolegové a nadřízení svým osobním přístupem a jednáním. Jak již bylo dříve v mé práci uvedeno, komunikační dovednosti strážníka se přímo odrážejí ve výkonu služby.

2.3.1 Požadavky na styl chování a jednání

Aktivizace strážníků na úroveň chování a jednání při plnění služebních úkolů je ovlivňována řadou faktorů. Kromě těch, které jsou bezprostředně spjaty s osobnostními kvalitami každého strážníka, je to faktor osobního příkladu pracovníků řídicích či pověřených řízením obecní policie a jejich způsob přístupu k řízení obecní policie.

Významný vliv zde má spravedlivé a včasné oceňování aktivity jednotlivých strážníků, a to nejen z hlediska jejich výslednosti, ale též kvality plnění úkolů, včetně vystupování na veřejnosti. Kladný vliv má vytváření takového pracovního klimatu, ve kterém převažuje důvěra, úcta a dobrá práce je i náležitě ohodnocena. Naopak na pracovníka, který odvádí nekvalitní práci, je vyvíjen tlak na odstranění a nápravu chyb.

Aby mravní motivace mohla působit žádoucím směrem, je potřeba strážníkům vytvořit takové podmínky, které jim umožní během jejich specifické pracovní činnosti plně realizovat svoji osobnost a uplatnit všechny svoje znalosti a schopnosti.

Zásady chování a jednání strážníků:

Respektování osobnosti občanů - Tato zásada vychází z respektování cti, vážnosti a důstojnosti osob. Aplikace této zásady spadá nejen do oblasti pracovní činnosti, ale i do doby mimoslužební. Strážník je totiž povinen i v mimopracovní době provést dle zákona zákrok, popř. učinit jiné opatření. Tedy i mimo pracovní dobu je povinen respektovat osobnost každého občana a dbát zákonných požadavků kladených na jeho jednání a vystupování. Obecně lze též říci, že strážník nesmí jednat přezíravě, netaktně, povýšeně a z pozice síly. Jeho jednání musí být objektivní s pozitivním vztahem k občanům, musí být schopen s nimi navazovat kontakty a být schopen jim pomoci a poradit.

Individuální přístup k občanům - Pro strážníka je důležité, aby své jednání a vystupování přizpůsobil typu občana, s kterým jedná. Může se jednat o občany, kteří se opakovaně dopouštějí trestné činnosti nebo naopak o bezúhonného občana, který se dopustil pouze méně závažného protiprávního jednání. Může se jednat o situace, kdy přestupce své vybočení z mezí zákona uznává a lituje ho, či naopak, kdy se osoba i přes fakt protiprávního jednání staví strážníkovi na odpor, chová se hrubě, neslušně, napadá spoluobčany apod. Strážník tedy musí přistupovat ke každému individuálně. Nedostatkem v jeho činnosti je stereotyp.

Navázání prvního kontaktu - Schopnost navázat kontakt a umět jednat s občany na potřebné úrovni je nezbytná součástí schopností obecní policie. Strážník při plnění úkolů navazuje kontakt nejen s osobami, které se dopouštějí či dopustily protiprávního jednání, ale i s ostatními. Dle charakteru osoby a situace je strážník povinen osobu oslovit, představit se a poté stanovit požadavek na osobu, či vydat pokyn nebo výzvu, kterou má osoba splnit. Tento postup je individuální a v mezních případech se prolíná s požadavkem zákonným. Tato právní povinnost odpadá, jestliže to povaha a okolnosti zákroků nedovolují. To znamená, že strážník v případě ohrožení života, zdraví svého či jiné osoby a v situaci, kdy zákrok nesnese odkladu, nemusí dodržet postup při navázání kontaktu s osobou, tj. oslovit ji, atd. To však neznamená negaci dalších etických přístupů k řešení situace, např. možnost osobu urážet, ponižovat apod.

Kontrola vlastního jednání strážníka - Strážník je povinen plnit služební povinnosti objektivně a nestranně. Musí s občany jednat bez ohledu na své subjektivní pocity a nálady. Musí mít takovou sebekázeň a sebekontrolu, aby byl schopen po dobu jednání s občany své případné pocity a nálady potlačit.

2.3.2 Požadavky na asertivní dovednosti

Výraz asertivita má svůj původ v latině: *assere* – osobovat si něco, tvrdit, ujišťovat, zdůrazňovat. Je to tedy jakýsi způsob jednání. V češtině si někdy vypomáháme výrazem „zdravé sebezprosažení“, ale ani to není přesné, protože je to příliš často chápáno jako tendence prosadit se na úkor druhých.

Asertivní jednání v žádném případě není agresivní, nepřátelské vůči okolí. Je to naopak velmi vstřícné jednání, jeho cílem je pochopit druhého, porozumět jeho názorům a potřebám a respektovat je. Zároveň však uchovat respekt k sobě samému, k vlastním názorům a potřebám, k vlastním zájmům.

Asertivita pomáhá lidem vzájemně řešit sporné a konfliktní situace konstruktivně. Tedy nalézt a přijmout řešení, které je v zájmu věci a zároveň pro obě strany přijatelné a pokud možno výhodné. Ve svém důsledku je to však víc než způsob jednání – je to způsob myšlení, způsob pohledu na svět. Nejde jen o to, prosadit se a už vůbec ne prosadit se za každou cenu. Jde o dosažení cíle, o němž jsem přesvědčen, že je správný, ovšem v žádném případě ne za cenu ponížení nebo podvedení toho druhého. Jde také o to, nenechat se zmanipulovat k tomu, abych udělal něco, co udělat nechci.

Kromě asertivního chování se setkáváme s únikovým a agresivním projevem. Pro únikový projev je typický vyhýbavý nebo sklopený pohled, skleslá ramena, nejisté držení těla. Gesta jsou nevýrazná, prosazují slabost, tendenci uniknout, ruce jsou často sepnuté nebo zakrývají ústa. Hlas je tichý, nejistý, výslovnost nezřetelná. Celkově je patrné napětí a nejistota. Agresivní projev je výrazně odlišný. Hlas je důrazný, buď nepřirozeně silný a rozčilený, nebo blahosklonný, ironický. Pohled je útočný, ponižující. Gesta jsou nepřiměřeně výrazná, často útočná, postoj bývá výrazný. V celkovém projevu je zřejmé napětí.

Pro asertivní mimoslovní projev je charakteristická sebejistota, uvolněnost a přiměřenost. Řeč je plynulá, výrazná, jasná, zdůrazňující to, co je věcně důležité. Hlas je klidný a přiměřeně silný, pohled přímý z očí do očí, ale vlídný, neútočný. Držení těla i gestikulace jsou sebejisté, ale uvolněné. Gesta a mimika podtrhují význam slov.

2.3.3 Základní dovednosti vedoucí k úspěšnému jednání

Strážník se především musí naučit volně a otevřeně hovořit s lidmi bez pocitu napětí a úzkosti. Sem patří volné poskytování informací usnadňující zahajování hovoru, či služebního jednání a umožňující jeho plynulost. Musí rozpoznat, co je pro partnera v rozhovoru zajímavé a důležité a sdělovat to takovým způsobem, aniž se občan musí ptát. Otevřenosti a upřímnosti hovoru prospívá sebeotevření. Musí se naučit hovořit o osobních věcech, o svých dobrých i špatných stránkách bez pocitu napětí nebo trapnosti. To platí i pro jednání s pachateli přestupků, kdy jim otevřeně vysvětlí, čeho se dopustili, jaké jsou zákony, sankce, co vedlo občana ke spáchání přestupku apod.

Základní dovednost konstruktivního jednání strážníka je umění nalézt oboustranně přijatelný kompromis. Jestliže strážník respektuje vlastní práva i práva toho druhého, téměř zákonitě je vystaven rozporům, které lze řešit jen ústupky obou stran. Ovšem míru toho, kam až může ustoupit, si každý určí sám za sebe a nemůže to být v rozporu se zákonem, vyhláškami či jinými nařízeními, kdy by se mohl dopustit trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele. Vhodným výsledkem konstruktivního jednání strážníka s pachatelem přestupku je kompromis, kdy přestupce zaplatí přiměřenou pokutu a poté získá informace jak postupovat, aby se přestupku již nedopustil (dopravní přestupek).

K velmi důležitým dovednostem konstruktivního jednání patří reakce na kritiku. Pokud je kritika věcná a oprávněná, nezbyvá než ji přijmout. Strážník přizná své chyby a omyly (aniž by se musel omlouvat). Jednoznačně souhlasí s tím, co bylo řečeno. Pokud je kritika obecná, nekonkrétní, takže strážník nedokáže rozpoznat, je-li oprávněná nebo ne, musí se ptát na příčinu. (např. na útok: „Jste k ničemu, jenom honíte lidi!“ se zeptá: „Proč si to myslíte?“).

Odpověď nekonkrétní: „Nic neděláte!“. Ptá se dál: „Nikdy jsme Vám nepomohli?“ atd.). V dotazování pokračuje tak dlouho, pokud kritik nevysloví konkrétní a jasnou kritiku, kterou může přijmout jako oprávněnou, nebo vysvětlit, že jde o omyl, není-li pravdivá.

Vyplatí se nakonec ještě se zeptat: „Je to vše, co se Vám stalo a co byste nám chtěl vytknout?“ Nekonkrétní kritika je v podstatě manipulativní taktika, kterou se partner v rozhovoru snaží vyvolat u strážníka pocit viny, aniž řekne za co. Jediná obrana je přimět jej k vyjádření jasné příčiny. Při uplatňování této dovednosti je ovšem potřeba dát velký pozor na mimoslovní projevy. Běda, je-li z postoje strážníka, z jeho gest či tónu hlasu cítit náznak ironie. Dále je kritika nekonstruktivní, agresivní a jejím jediným cílem je urazit. Jinými slovy, pokud někdo strážníkovi nadává, je obvykle velmi obtížné nenechat se strhnout k agresivní odpovědi. Zde existuje jediná konstruktivní obrana, tzv. technika otevřených dveří. Jde o to, přiznat útočníkovi, že na tom co říká, může být něco pravdy, případně, že má právo si myslet to, co si myslí.

Právo posuzovat své jednání ovšem ponechá strážník sobě. To mu umožní přijmout agresivní kritiku klidně, jako by se ho netýkala a nedráždit útočníka k dalším ještě silnějším výpadům. Zde je těžké uvádět příklady, velmi zde záleží na situaci a citu strážníka. Je potřeba, aby pečlivě formuloval své odpovědi a rovněž se vyvaroval jakéhokoli náznaku ironie.

Další dovedností je vytrvalá obrana proti tvrdému manipulativnímu nátlaku. Pocítí-li strážník, že se jej někdo pokouší zmanipulovat velmi nevybíravým způsobem, že oboustranně přijatelný kompromis je nedosažitelný, může použít techniku „pokažené gramofonové desky“. Vytrvalá obrana používá jednoduchého principu neustále opakovat nevzrušeným hlasem ten samý výrok. (Např.: „Proč řešíte můj přestupek a ostatní ne?“; Odpověď: „Až vyřešíme Vás, budeme v práci pokračovat.“; „Teď musíme řešit Váš přestupek.“; „Opravdu to musíme hned vyřešit“.). Důležité je nenechat se vtáhnout do diskuse i zdánlivě nevinnými otázkami a odpovídat stále stejně. Je to velmi tvrdá sebeobranná technika a lze ji použít jen tehdy, je-li zcela zřejmé, že rozumný dohovor není možný.

2.4 Dílčí závěr

Community policing je filosofický přístup, který po dlouhá léta fungování policejních sborů vycházel z úzké vazby mezi policií a místními občany, kdy každá ulice měla svého strážníka, kterého každý znal a mohl se na něj kdykoliv obrátit. Strážník naopak musí mít vynikající místní znalost a povědomí o problémech v jeho lokalitě. Činnost strážníků je značně rozmanitá; aby strážník mohl řádně a úspěšně plnit svoje úkoly v rámci obecní a městské policie, musí bezpodmínečně dodržovat základní psané a nepsané právní zásady.

Především jde o zásadu zákonnosti, zásadu legality, zásadu oportunity, zásadu proporcionality, zásadu rychlosti a rozhodnosti, zásadu etiky, zásadu bdělosti a ostražitosti. Strážníci pracují v konkrétní lokalitě a reprezentují organizaci, nejen jako represivní orgán obce, ale i jako zástupci samosprávy. Každodenní problémy, radosti a starosti této lokality determinují i otázky veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku.

Komunikační dovednosti, osobnostní profil, styl chování a jednání a požadavky na asertivní dovednosti strážníka do značné míry ovlivňují prevenci a úspěšnost řešení konfliktních situací. Strážník ovládající komunikační dovednosti si je vědom úkolů, které má. Když se mu něco nepovede, udělá chybu, nedořeší úkol do konce nebo něco zanedbá, nedostatek přizná. Neskrývá nic, ale na druhé straně se ani nadměrně neomlouvá. Respektuje všechna svá práva a práva druhých, v rámci možnosti vyhoví, je-li požádán o laskavost, využívá asertivních dovedností. Je si vědom toho, že podstatnou složkou jeho jednání je přiměřenost a otevřená komunikace.

3. Projekt community policing v programu prevence kriminality

Systém prevence kriminality v České republice na období let 2008 – 2011 je založen na třech úrovních – republikové, krajské a městské. Jednotlivé úrovně se liší svým teritoriálním vymezením, typem realizátorů, mírou kompetencí klíčových partnerů, postupy při zpracování analýz, zpracováním rozdílných koncepčních materiálů a způsoby vyhodnocování své činnosti. Liší se také nároky na personální obsazení a na míru zapojení a odpovědnosti zúčastněných subjektů.

Městskou úroveň bude tvořit síť velkých měst (nad 25 tisíc obyvatel), která budou mít možnost, za splnění stanovených podmínek, čerpat státní finanční prostředky z kapitoly Ministerstva vnitra na realizaci Městského programu prevence kriminality.

Městský program prevence kriminality

Urbanizace a koncentrace obyvatel ve velkých městech s sebou přináší větší počet příležitostí pro páchaní trestných činů, velké množství obětí, kumulaci sociálně-patologických jevů a kriminality, a tedy i vyšší obavy z kriminality mezi občany.

Dvanáctileté zkušenosti praktické realizace preventivních programů ukázaly, že na tato rizika mohou samosprávy a spolupracující subjekty vhodněji reagovat tam, kde je vytvořena dostatečná institucionální infrastruktura organizací integrujících do oblasti prevence kriminality, včetně silné a funkční obecní policie a Policie ČR.

Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011 reaguje na výše uvedené skutečnosti tím, že do systému zařazuje Městský program prevence kriminality, který je zaměřen na koncepční řešení bezpečnostní situace a místních problémů spojený s trestnou činností a přestupků.

O zapojení do městské úrovně a realizaci problémů prevence kriminality rozhoduje zastupitelstvo města. Zavazuje se tím k vytvoření podmínek pro organizaci, přípravu a realizaci ročních městských programů prevence kriminality (vytvoření komise / pracovní skupiny pro prevenci kriminality, vytvoření manažera prevence / pověření pracovníka, který bude odpovědný za prevenci kriminality ve městě), vytvoření podmínek pro každoroční finanční zabezpečení městských programů, zpracování bezpečnostní analýzy a městské koncepce prevence kriminality na léta 2009 – 2011.

Příprava a realizace programů je založena na spolupráci samosprávy a Policie ČR ve smyslu principu *community policing*. Města jsou příjemci státní dotace a realizátorem programu; po dobu trvání Strategie prevence kriminality mají možnost průběžně realizovat preventivní projekty investičního i neinvestičního charakteru směřující k řešení místních problémů. Metodická a konzultační pomoc, včetně finančních prostředků ze státního rozpočtu na realizaci programu, je městům poskytována Ministerstvem vnitra, odborem prevence kriminality.

Cíle programu

- ochrana lokálních komunit před kriminalitou,
- předcházení páchaní trestné činnosti a omezování příležitostí k páchaní trestné činnosti,
- posilování pocitu bezpečí občanů.

Prostředky k naplňování cílů:

- každoroční zpracování Městského programu, jehož dílčí projekty reagují na objektivně zjištěné bezpečnostní problémy,
- zajištění státní účelové dotace na realizaci projektů Městských programů,
- zajištění metodické a konzultační činnosti ze stran odboru prevence kriminality MV, včetně systému vzdělávání pracovníků v oblasti prevence kriminality,
- spolupráce orgánů místní samosprávy s Policí ČR, s nestátními neziskovými organizacemi i dalšími subjekty podílejícími se na preventivních aktivitách a jejich kooperace,
- uplatňování principů *community policing* v systému řízení Policie ČR, a prosazování metod *community policing* v praktické činnosti policie na místní úrovni.

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, září 2007 – Metodika přípravy městského programu prevence kriminality na rok 2008.

Odbor prevence kriminality MV ve své Metodice přípravy městského programu počítá s realizací programu *community policing* u Policie ČR, která začala postupně realizovat na svých vybraných obvodních odděleních recepce, které by měli zlepšit přístupnost občanů. Dalším krokem by měla být obnovená tradice „obchůzkové činnosti“, kdy by měl jeden

policista na starosti vymezený okrsek, ve kterém by vykonával část své práce. Bohužel současná tristní personální situace u Policie ČR nedovoluje tuto aktivitu celoplošně rozvíjet. Ve Strategii prevence kriminality na léta 2008 – 2011 je současně uvedena i obecní policie jako významný činitel ovlivňující pořádek a bezpečnost v obcích a v mnoha městech je obecní policie hlavním nositelem preventivních opatření.

Město Pardubice se dlouhodobě podílí na prevenci kriminality a v loňském roce se připojilo do Městského programu prevence kriminality. Na tomto programu se bude jednotlivými projekty spolupodílet i Městská policie Pardubice, kde jedním z nich bude realizace *community policing* ve čtyřech okrscích. Zkušenosti ukazují, že obecní policie jsou při realizacích preventivních programů nezastupitelné a mají pro jejich realizaci dobré zázemí. A nejinak je tomu i v Pardubicích.

3.1 Příprava projektu

V současné době věnuje strážník Městské policie Pardubice na obvodních odděleních neúměrné množství času dohlížením na bezpečnost a plynulost silničního provozu, následné administrativě a jiným činnostem, které přímo nesouvisejí s prací v jednotlivých obvodech. To ovšem neznamená, že by se strážníci neměli těmto činnostem věnovat, pouze to naznačuje, že obvodní oddělení přestávají plnit úlohu, pro kterou byly primárně zřízeny. Aby se tento negativní trend odstranil, je potřeba vyčlenit pracovníky obecní policie, kteří budou důsledně plánováni do práce v okrscích. Tito okrskoví inspektoři musí být vysíláni do svých okrsků jednotlivě, musí si získat důvěru obyvatel a prohloubit si své osobní a místní znalosti, ale z jiné strany než byli doposud zvyklí, ne ze strany represe, ale komunikace s bezúhonnými občany. Na tyto občany musí hledět jako na „klienty své firmy“, kde firmou rozumíme obec, které je strážník zaměstnancem a musí dbát na její dobré jméno.

V první, přípravné fázi se tedy jedná o výběr pracovníků. Při výběru pracovníků jde o vyhledávání jednoho nebo několika schopných či způsobilých z většího počtu uchazečů, přičemž se zjišťují různé údaje a fakta, aby se shromáždily potřebné znalosti o uchazečích. Podle předem stanovených kritérií se uchazeči třídí na velmi vhodné, vhodné, méně vhodné a nevhodné pro určitou pracovní činnost. Přitom pojem výběr nechápeme jako jednorázový akt, ale jako vyústění složitého procesu hodnocení uchazečů o určité povolání. Výběr pracovníků je vhodné a žádoucí považovat za nepřetržitý proces.

Vybírající odborní pracovníci nesmějí chybně odhadovat současné a vývojové možnosti uchazečů a nesmějí připustit, aby se prosadili uchazeči, kteří nemají perspektivní vývojové možnosti, ale přeceňují se a jsou i okolím přeceňováni.

Výběr je rozhodnutí o tom, kteří pracovníci mají předpoklady pro úspěch určité pracovní činnosti.

Rozmístění je představováno rozhodnutím ekonomického vedení o konkrétním zařazení.

Výběr a rozmístění (resp. jmenování do funkce) nemusí na sebe vždy bezprostředně navazovat, ale může mezi nimi být časová distance. Akt rozmístění má administrativně právní povahu. Je výrazem rozhodovacího postavení nadřízeného liniového pracovníka.

Výběr a rozmístění jsou akty vycházející z procesu hodnocení. V každém případě bereme v úvahu alespoň data personální anamnézy (tj. životopis, vysvědčení a hodnocení ze školy, posouzení z minulých pracovišť apod.) a zvažujeme je na pozadí zdravotního stavu (Kohoutek R. Sociální psychologie II).

Výběr musí být mimo jiné zaměřen na zjišťování míry sociální inteligence a na schopnost empatie a altruismu. Vybraní pracovníci musí být zároveň schopni plnit svoji preventivní úlohu při každém kontaktu s občanem, ať je důvod setkání jakýkoliv a proto musí mít i značnou komunikativní schopnost. Tato schopnost musí být nadále rozvíjena v základní odborné přípravě, která musí být zejména zaměřena na pozitivní jednání, verbální a neverbální komunikaci, řešení konfliktů a asertivní chování. Dále musí být okrskový inspektor týmovým hráčem, který musí ovládat umění zapojovat „do hry“ jednotlivé občany, skupiny občanů a různé organizace při řešení otázek lokálních problémů a místní bezpečnosti.

Ve druhé přípravné fázi je nutno provést výběr vhodných okrsků pro *community policing* a to z hlediska několika kritérií - jako je rozlehlost okrsku, počet bydlících obyvatel a jejich demografické složení, průmysl apod.. Správný výběr a vymezení lokalit je základem úspěchu, kdy okrskový inspektor může smysluplně rozvinout svoji činnost. V případě špatného vymezení lokalit může dojít k roztržitosti činnosti a k neefektivnosti práce. Dále je nutné brát v potaz specifika lokality a její místní zvláštnosti.

Třetí přípravná fáze představuje provedení pilotního průzkumu o pocitu bezpečnosti občanů v okolí svého bydliště a vnímání práce městské policie veřejností. Toto dotazníkové šetření nemá ambice nahradit sociální průzkum renomované firmy, nýbrž slouží k nastavení

prvotních činitelů pro výkon strážníka ve svěřené lokalitě a jeho lepší orientaci v problémech komunity. Tento průzkum současně poskytne informace pro sociologické šetření provedené renomovanou firmou, které je nutno realizovat pro zařazení do Městského programu prevence kriminality MVČR.

Realizační kroky:

1. Inventarizace všech aktivit občanů, kteří žijí a pracují v daném okrsku; jedná se o takové aktivity, které mohou sloužit k pojmenování problémů a jejich řešení (např. sportovní kluby, zahrádkáři, zájmové organizace apod.). Dále je potřeba navázat úzké vztahy s příslušnou samosprávou, s kurátory, odborem sociálních věcí, školami, domovy důchodců, místními komisemi a se sdruženími vlastníků nemovitostí. Tato činnost slouží jako podklad pro vytvoření databáze kontaktů, vytvoření karet úseku z hlediska *community policing* a pro stanovení individuálních úkolů okrskového inspektora, které bude následně plnit. V tomto realizačním kroku je zároveň nutné začít s cílevědomým vyškolením okrskových inspektorů, se zvyšováním jejich motivace. Důležitá je zde podpora a zájem nadřízených pracovníků.
2. Plynulé navázání na první krok znamená vlastní mravenčí práci okrskových inspektorů při získávání osobních kontaktů, budování evidence kontaktů, zjišťování problémů komunity a jejich řešení. Problémy bývají často neřešitelné, ač občané mají často ten názor, že jejich řešení je velmi jednoduché. Zde se otevírá prostor pro týmovou práci a zainteresování všech subjektů na řešení. Velmi důležité je stanovování dílčích cílů a jejich průběžné plnění okrskovými inspektory. Z těchto poznatků se dají pozorovat posuny vnímání práce městské policie v komunitě. Dále se zde otevírá prostor pro spuštění mediální kampaň a to jak v lokálních médiích, tak i na úředních deskách, webových stránkách, letáčcích apod. Tuto mediální kampaň je dobré podporovat přednáškovou činností na různých pracovních setkáních s občany, schůzích atd..

Technická podpora: každý okrskový inspektor musí být vybaven mobilním telefonem, jehož telefonní číslo musí být prezentováno a neustále aktivní, aby se občan kdykoliv dovolal. V mimopracovní době je telefon u operačního pracovníka, který oznámení či prosbu předá okrskovému inspektorovi a ten se v pracovní době s občanem spojí a začne řešit jeho problém. V poslední řadě bývá často využíváno spojení přes e-mailovou adresu;

ta musí být zřízena pouze pro *community policing* a ne pro řešení různých služebních činností. Dále je vhodné vybavení strážníka vizitkami „Váš strážník“, kde je foto, jméno a všechny důležité kontakty na městskou policii.

Hodnocení práce okrskového inspektora: cílem *community policing* je veřejný pořádek a veřejná bezpečnost a zároveň zlepšování vnímání práce městské policie. Tyto atributy nelze hodnotit standardními policejními postupy, tak jako při policejní reaktivní činnosti. Podkladem pro hodnocení slouží plnění dílčích cílů, které si stanovuje sám okrskový inspektor, hodnocení svého strážníka občany (negativní, či pozitivní odezva). Dále se vychází ze sebehodnocení okrskového inspektora, z osobního plánování, které je součástí zprávy o svěřeném úseku a je zpracováváno jednou za tři měsíce. Zároveň je důležitá kontrolní činnost nadřízených zaměřená na jednání strážníka s občany, ústrojovou kázeň apod. Podporou pro hodnocení je i počet získaných kontaktů a řešených problémů komunity. Tato průběžná hodnocení je nutno potvrdit, anebo vyvrátit opakovaným průzkumem pocitu bezpečnosti občanů v okolí svého bydliště a vnímání práce městské policie veřejností. Opakovaný průzkum po delším období (dva až tři roky) působí jako zpětná vazba, která odhalí, zda práce *community policing* je úspěšná a nakolik je efektivní.

Podpůrné projekty *community policing* :

Schránky důvěry

Schránky důvěry plní roli komunikačního prostředku efektivněji v menších či středně velkých městských komunitách, které nejsou poznamenány výrazně převládající anonymitou, a to pouze za předpokladu, že reakce městské policie, případně zástupců samosprávy na podněty občanů je rychlá, pravidelná a dostatečně medializovaná. Schránky důvěry musí být výrazně označené, aby nedocházelo k jejich záměně za poštovní schránky a je třeba je vybírat nejméně jedenkrát za týden. Vhodné je zavedení stálé rubriky v místním tisku případně v dalších médiích, v nichž se kompetentní osoby k názorům občanů vyjadřují nebo kde je možné uvést i informaci o nalezených předmětech či dokladech do schránek vložených.

Sousedská výpomoc

V souladu s chápáním práce jak městské, tak státní policie jakožto služby veřejnosti, jsou koncipovány projekty na bázi sousedské výpomoci při vzájemné ochraně majetku. Obyvatelé, případně i další uživatelé nemovitostí v určitých menších lokalitách se mohou sdružovat do uskupení, ve kterých se navzájem podporují při zajišťování osobní bezpečnosti a ochrany majetku. Tyto zóny bývají označovány samolepkami, jejichž účelem je sdělit případným pachatelům trestné činnosti, že místní obyvatelé tvoří organizovanou komunitu, která je připravena k aktivní ochraně proti ohrožení kriminalitou. Základem projektů tohoto typu, které upevňují pocit bezpečí občanů, je místně územní odpovědnost strážníků a jejich bezprostřední komunikace s občany (Odbor prevence kriminality MVČR).

3.2 Základní odborná příprava strážníků

Edukace strážníků musí být koncipovaná jako celoživotní systém přípravy strážníka, který je velmi úzce spjat s řízením lidských zdrojů v každé městské policii a probíhá po celou dobu výkonu služby. V rámci dalšího odborného vzdělávání strážníků má každá městská policie vytvořen systém specializačních kurzů, jejichž absolvování je povinné v případě potřeby výkonu činností na konkrétní funkci, na níž je strážník ustanoven. Toto vzdělávání je realizováno jednak ve vzdělávacích institucích, které se vzděláváním strážníků zabývají, ale také i v rámci školicích dnů městské policie. Program školicích dnů je vždy nastaven tak, aby reagoval na konkrétní situace, které nastanou při plnění úkolů v dané městské policii. Velmi často sem bývají zváni odborníci z různých institucí a organizací, kteří se zabývají konkrétní problematikou. Další výhodou školicích dnů je i možnost pořádání komunikačních tréninků, které pomohou strážníkům rozvíjet jejich komunikační schopnosti a asertivní dovednosti.

Komunikační tréninky musí být zaměřeny na problémové situace, do kterých se strážník může dostat během výkonu služby ve svém okrsku. Cílem těchto tréninků je zlepšení schopnosti orientace v komunikačně náročných situacích a zvýšení psychické odolnosti. Zároveň musejí napomáhat zvyšování odborné úrovně práce.

Progresivní formou přípravy a sebezdokonalování strážníků je příprava v týmech, které pracují v rámci organizační struktury městské policie. Jde o takový typ přípravy, jehož se zúčastňují strážníci nikoliv jako jednotlivci, ale jako členové hlídky, směny apod. Praxe potvrzuje, že tento typ přípravy strážníků je velmi přínosný a účastníky tréninku bývá

zpravidla dobře hodnocen. Souvisí to se skutečností, že nové poznatky, dovednosti a postupy se účinněji prosazují do praxe, než by je prosazoval osamocený jedinec. Tento typ přípravy má i další efekty. Kromě rozšíření poznatků získávají strážníci zkušenosti s prací v týmu, ověřují si její výhody a současně mezi sebou vytvářejí neformální vztahy, které v běžném výkonu služby usnadňují vzájemnou komunikaci a kooperaci.

Vzdělávání policistů má však i svá úskalí, se kterými je nutno počítat. Z pohledu *community policing* na úrovni Základní odborné přípravy především v tom, že policejní práci představuje novým policistům spíše jako střet se zločinem, než jako službu veřejnosti. Z pohledu řízení pak v tom, že Základní odborná příprava nedává jasné kontury pracovního zařazení jejího absolventa (v mnoha ohledech není základní). Výsledkem pak je, že policista většinu toho, co se naučí, musí na další dlouhá léta zapomenout, neboť k práci, k níž je po nástupu zpravidla ustanoven, potřebuje především z praxe odpozorované postupy – úloha vzdělání tak hned na začátku profesní kariéry v očích policistů devaluje na cosi nadbytečného, co se musí „odsedět“ a posléze zapomenout. Tento princip se pak přenáší i do přístupu k dalšímu profesnímu vzdělávání. (ProPolice 2007)

Strážníkům zatím scházejí pro práci v duchu *community policing* klíčové znalosti a dovednosti – důraz na prevenci v každém jednání, využití základních analytických a kontextových modelů pro prevenci kriminality, práce s informacemi a jejich získávání, obecné nastavení policejní práce více jako služby konkrétním občanům než boje s anonymním a všudypřítomným zločinem.

Cílem celého systému vzdělávání je vybudování „nové image městské policie a jejích strážníků“, kteří jsou kvalifikovaní, mají profesionální vystupování, jsou dostatečně motivovaní a reflektují, že policejní práce musí být vždy především službou občanům.

3.2.1 Učení

Učení obecně je získávání zkušeností a pozměňování jedince v jeho interakci s prostředím v průběhu jeho života, slouží lepšímu vyrovnání jedince s prostředím. Lidské učení je soubor procesů, kterými člověk osvojuje specificky získané dispozice (zejména vědomosti, dovednosti, návyky a postoje) a rozvíjí své psychické procesy, stavy a vlastnosti, zejména rysy charakteru a schopnosti. (Čáp, 1987)

Výše uvedená definice je jen jednou z mnoha definic učení a i přesto, že se učení stalo předmětem zkoumání mnoha oblastí, jako je pedagogika, psychologie, sociologie, ale i jiných oblastí, neexistuje žádná obecně přijímaná definice. Také to, co si každý z nás představí pod pojmem učení, se bude ve své podstatě trochu lišit. Na učení se dá hledět z mnoha směrů, a tak i teoretických koncepcí o psychologické podstatě učení je celá řada. Tyto teorie lze typologicky rozdělit na asociační, podmiňovací, senzomotorické, kognitivní a tzv. objektivní modely učení. (Geist, 2000)

V pohledu na učení jako na specificky lidskou činnost se stává důležitou sociální povaha lidského učení. Ono „učení se lidí od lidí“ je vlastní právě jen lidskému učení. To se projevuje zejména ve skutečnostech, že jedinec při učení přejímá zkušenosti druhých lidí ve zhuštěné podobě, v určitém výběru; někdy i určitým zkreslením si osvojuje výsledky celých generací, celého dosavadního historického vývoje. To se týká jak vědomí, tak dovedností senzomotorických a intelektových, ale také společenských norem (morálních, právních, estetických aj.) a způsobů chování, zejména ve vztazích mezi lidmi. Společnost mu v tom více nebo méně pomáhá prostřednictvím rodičů, učitelů a dalších osob, škol a dalších výchovných institucí, různých pomůcek apod. (Čáp, 2001)

Obvykle se také uvádí třídění lidského učení na senzomotorické, verbální, kognitivní a sociální. Toto třídění je většinou spojeno s pedagogickým kontextem, neboť více odráží problematiku praxe výchovy a vzdělávání. Pod pojmem senzomotorické učení můžeme najít osvojení si senzomotorických dovedností, rozvoj vnímání a představ, koordinace pohybů apod.. U verbálního myšlení jde především o osvojování si podle smyslu či významu, kognitivní učení se týká funkčního zdokonalování poznávacích procesů a sociální učení je chápáno jako učení se člověka žít mezi lidmi. Jednotlivé formy však nemají pevné hranice a mohou se tak překrývat.

Někdy se také můžeme setkat s vymezením učení v širším a užším smyslu. Učením v užším slova smyslu rozumíme záměrné navozování činností, vedoucích k získávání a rozšiřování poznatků, k poměrně trvalému měnění struktury vlastní osobnosti, chování a prožívání. (Geist, 2000) V širším slova smyslu nejde tedy jen o záměrné navozování činnosti, ale spíše o celkový pohled na učení zahrnující i nezáměrné formy učení.

3.2.2 Sociální učení a community policing

Osvojování si sociálních rolí, tj. chování a způsobu chování, které okolí od jedince očekává z hlediska jeho věku, pohlaví a společenského statutu probíhá na základě mnoha sociálních fenoménů, z nichž je nejdůležitější sociální přizpůsobení a imitace. Sociální učení je produktem socializace a zabývá se tím, jak se lidé učí navzájem jeden od druhého a jakým způsobem si vytvářejí na základě pozorovaného modely, podle nichž jednají. (Kredátus J., 1989) Požadavky zaměstnavatele kladou důraz na spojení teorie a praxe, na individuální zájmy, odpovědnost a aktivitu učícího se člověka, jakož i na význam partnerské komunikace a interakce mezi všemi aktéry procesu učení. Pouhé vytvoření optimálních podmínek pro učení nestačí. Má-li být tento proces skutečně efektivní, je nutné, aby probíhal jako cyklus čtyř stádií.

Konkrétní zkušenost – každé jednání či situace, jíž se strážník účastní, vede ke konkrétním zážitkům a zkušenostem. V tomto stadiu učení jedinec cítí, že se s ním, či s jeho okolím něco děje, prožívá určité emoce, registruje nějakou skutečnost, apod. Druhým stádiem je reflexe. Skutečné efektivní učení nastane zhodnocením konkrétního zážitku a zkušenosti z hlediska pokud možno co největšího počtu různých perspektiv. Strážník se musí vyvarovat jakýchkoliv předčasných nebo jednostranných závěrů, či dokonce rezignace. Zdrojem užitečných reflexí mohou být individuální zkušenosti a postřehy učícího se strážníka, komentáře a připomínky ze strany kolegů či lektorů, poznatky načerpané z literatury a další. V tomto smyslu je učení široce sociálně zakotveným procesem. Ve stadiu reflexe je velmi důležitá chuť a vůle něčemu se naučit, jakož i sebedůvěra, že „na to mám“.

V dalším stadiu procesu učení by mělo dojít k zobecnění předchozích reflexí a postřehů, k formulaci hypotéz, k vypracování plánu a strategie, kterými se budeme řídit. Tento moment je nezbytný z hlediska kontroly a přehledu nad dalším průběhem učení. Učební cyklus završuje jednání, které zároveň vytváří předpoklady pro další sociální učení. Jde v něm o dvojí. Rozhodnutí a plány strážníka musí být jednak realizovány formou konkrétních případů nácviku, a jednak musí být jejich správnost ověřována v reálném prostředí „ulice“ a v nových situacích. Fáze jednání vede k novým zkušenostem, upozorňuje na nutnost případných korekcí předchozích rozhodnutí a pomáhá identifikovat další oblasti, v nichž by se měl rozvíjet. V reálné praxi se jednotlivá stadia učebního cyklu značně prolínají a vyžadují aktivitu strážníka na zvládnání zejména neočekávaných situací.

Aktivní sociální učení

Psychologie jako věda o člověku se zabývá samotným procesem sociálního učení u jedince a jeho specifiky. Sociální učení je v tomto případě chápáno jako komplexní proces osvojování a využívání sociálních zkušeností, tj. zkušenosti získané ze sociálních interakcí, v psychické činnosti jedince. (Nakonečný, 1999)

Josef Linhart (1982) vypracoval spolu s I. Perlakim koncepci aktivního sociálního učení, kde jde o cílevědomé, záměrné, dlouhodobě řízené sociální učení, mající za cíl zvýšené sociální kompetence. Tato koncepce je zaměřena na člověka v pracovní skupině. Na druhou stranu se také objevuje termín sociální učení řízené, jež v sobě naopak zahrnuje sociálně psychologický trénink. Tedy sociální učení v uměle navozených podmínkách, která má za cíl změnu chování a prožívání členů skupiny. Důležitým faktorem je zde sebeprožívání, tedy hlubší poznání sebe sama, probíhající v rovinách poznání sebe skrze sebe, poznání sebe skrze druhého jedince a poznání sebe skrze skupinu.

Aktivní sociální učení podporuje lidi k novým zkušenostem a zážitkům, jsou otevřeni všemu novému, neznámému. Tento postup řešení problému by se dal přirovnat k brainstormingu. Pro aktivní sociální učení musí být vytvořeny vhodné podmínky. Mezi ně patří učení se něčeho nového, doposud neznámého a atraktivního. Součástí výuky jsou různorodé hry, aktivity, hraní rolí (strážník – přestupce), týmová soutěž apod., existuje tu možnost vyzkoušení si upoutání pozornosti na vlastní osobu, např. při řízení diskuse, prezentaci problému; atmosféra musí být uvolněná, lze se vyjadřovat otevřeně a volně ke všemu, co se právě děje.

Přestože se aktivní styl sociálního učení vyznačuje celou řadou předností a užitečných dovedností, ne všem lidem vyhovuje. Příčinou obvykle bývají bariéry, jakými jsou strach z neúspěchu, posměchu, obava ze zkoušení nových věcí, nedostatek sebedůvěry a silné nutkání mít vše vždy detailně promyšleno a připraveno. K odstranění těchto bariér a tím i k rozvoji schopnosti využívat aktivní styl sociálního učení mohou napomoci tyto postupy: vnesení pestrosti a změny do zaběhaných a zdánlivě „bezpečných“ stereotypů, procvičování konverzace a neverbální komunikace s cizími lidmi, přinucení stát se středem pozornosti a procvičování si myšlení nahlas. Všechny tyto postupy mohou rozšířit svět prožitků a zkušeností, napomáhají odstranění zbytečného ostychu před druhými lidmi, umožní zaujmout vstřícnější a tolerantnější přístup k životu. Základem efektivního učení je vytvoření vědomí odpovědnosti za svůj vlastní rozvoj. (Balík, S., 1996)

Toto vědomí nepodníme tím, že strážníkovi jednoduše dáme za úkol něčemu se naučit, ale tím, že ho přímo angažujeme na rozhodování o jeho dalším růstu a rozvoji. Velmi účinným a osvědčeným nástrojem jsou v tomto směru plány osobního rozvoje, který je formou učební smlouvy mezi pracovníkem a ředitelem MP. Tato smlouva určuje cíl (čeho chce strážník dosáhnout), rozbor současné situace, možnosti rozvoje, jaké existují možnosti, prostředky (studium, VŠ) a důrazy o seberozvoji (jaký důkaz bude podán, kdy). Ideální je, když je učení naplánováno v určitých cyklech, na jejichž konci všichni aktéři vyhodnocují svůj vlastní růst a rozvoj, identifikují úspěchy i neúspěchy a zpřesňují cíle dalšího žádoucího sebeutváření.

Profesor PhDr. Rudolf Kohoutek Csc. definuje aktivní sociální učení jako „sociálně psychologický výcvik v sebepoznávání a poznávání druhých osob i skupin, které je cíleně zaměřeno na vytváření a zdokonalování osobnostních a psychosociálních způsobilostí, mezilidských komunikativních dovedností, dovedností zvládat sociální role a pozice a náročné životní situace“.

3.3 Dílčí závěr

Příprava a realizace programů je založena na spolupráci samosprávy a Policie ČR ve smyslu principu *community policing*. Města jsou příjemci státní dotace a realizátorem programu a po dobu trvání Strategie prevence kriminality mají možnost průběžně realizovat preventivní projekty investičního i neinvestičního charakteru směřující k řešení místních problémů. Realizace přípravy projektu *community policingu* má tři přípravné fáze.

V první přípravné fázi se jedná o výběr pracovníků. Ve druhé přípravné fázi je nutno provést výběr vhodných okrsků pro *community policing* a to z hlediska kritérií jako je rozlehlost okrsku, počet bydlících obyvatel a jejich demografické složení, průmysl apod.. Třetí přípravná fáze představuje provedení pilotního průzkumu o pocitu bezpečnosti občanů v okolí svého bydliště a vnímání práce městské policie veřejností. Dále je velmi důležitá edukace strážníků, která musí být koncipovaná jako celoživotní systém přípravy strážníka, který je velmi úzce spjat s řízením lidských zdrojů v každé městské policii a probíhá po celou dobu výkonu služby. Osvojování si sociálních rolí, které strážník prožívá při výkonu služby tj. chování a způsobu chování, které okolí od něj očekává z hlediska jeho společenského statutu, probíhá na základě mnoha sociálních fenoménů, z nichž nejdůležitější je sociální přizpůsobení a imitace. Aktivní sociální učení směřuje lidi k novým zkušenostem

a zážitkům, jsou otevřeni všemu novému, neznámému. Tento postup řešení problémů by se dal přirovnat k brainstormingu. Pro aktivní sociální učení musí být vytvořeny vhodné podmínky. Mezi ně patří učení se něčemu novému, doposud neznámému a atraktivnímu.

Praktická část

4. Dotazníkové šetření postojů veřejnosti k MP Pardubice

Podstatným předpokladem pro fungování projektu *community policing* v rámci městského programu prevence kriminality je vyvolání pozitivního zájmu společnosti o svoji bezpečnost. Tím se otevře možnost pro případné zapojení co nejširšího okruhu občanů do nejrůznějších preventivních aktivit v rámci celé společenské struktury. Především jde o to, aby v názorech a postojích občanské veřejnosti představovala prevence kriminality žádoucí veřejnou aktivitu, která má dostatečně konkrétní obsah a kterou může sama svým jednáním pozitivně ovlivňovat a podporovat. Pro tento náš cíl mají nejpříhodnější podmínky malá společenství a komunity, které fungují na méně formálních vztazích, principech solidarity, podpory a tolerance. V podmínkách krajského města jimi mohou být jednotlivé městské části, vilové zástavby a různá společenství občanů.

4.1 Pracovní úkol, formulování problému, způsob zjišťování

Ve své diplomové práci jsem se pokusil pomocí komparace dostupné odborné literatury a mých dlouholetých zkušeností s realizací programů prevence kriminality na místní úrovni u městské policie popsat a analyzovat problematiku prevence kriminality, *community policing*, sociálně psychologické přístupy k harmonizaci vztahů městské policie s veřejností a zároveň rozpracovat její konkrétní dílčí program, který budu realizovat na Městské policii Pardubice. Pro úspěšné nastartování projektu *community policing* přirozeně vyplývá otázka, jaké jsou ve služebních okrscích, kde se bude tento projekt realizovat, názory a postoje občanů na práci a preventivní činnost Městské policie Pardubice, případně jaká je jejich míra ochoty být policii partnery při plnění preventivních úkolů. V této závěrečné části mé diplomové práce bych chtěl na základě svého šetření provést analýzu těchto názorů

a postojů a při interpretaci provést srovnání jednotlivých okrsků mezi sebou. A na tomto podkladě se budu snažit stanovit základní směry a podmínky pro místně zaměřenou policejní práci.

Před samotným šetřením jsem si sestavil několik hypotéz a pokusil se hledat odpovědi na tyto následující otázky:

- předpokládám, že vztah veřejnosti k práci Městské policie Pardubice je neutrální
- předpokládám, že povědomí o jejich cílech, obsahu a zaměření jsou zatím poměrně nejasné
- myslím si, že spokojenost s dosavadní prací MP Pardubice bude poměrně negativní
- hodnocení vystupování strážníka na veřejnosti občany bude kladné
- postoje k MP Pardubice se budou podle typu zástavby lišit

Na základě těchto stanovených otázek byl proveden předvýzkum u třiceti rodičů jedné třídy na ZŠ Staňkova ulice, na základě této zkušenosti byl snížen počet otázek a u některých byla změněna formulace. Jako zásadní bylo zjištění, že někteří rodiče, kteří dotazník samostatně doma vyplňovali, vůbec nepochopili, jak se dotazník vyplňuje. Z těchto důvodů byl změněn systém distribuce z pasivní na aktivní. Distribuci dotazníků v jednotlivých městských částech zajistili žáci Vyšší odborné školy správní v Pardubicích v rámci své praktické výuky a dotazník vyplňovali na základě odpovědí jednotlivých respondentů.

4.2 Popis městských částí, informace o struktuře souboru

Dotazníkové šetření bylo provedeno v pěti policejních okrscích, které až na maličké odchylky kopírují územní městské části našeho města.

Policejní okrsek 4 / 1 - Dukla I

Tato městská část se převážně skládá z bytové zástavby, která byla vybudována v padesátých letech jako byty pro vojáky z povolání. Jedná se o převážně klidný okrsek s nejvyšším podílem obyvatelstva nad 65 let v Pardubicích. Bytové zástavbě dominují široké ulice s vnitrobloky, které jsou charakteristické vzrostlou vegetací, dětskými hřišti a s poměrně

rozsáhlými lesoparky. Celému sídlíšti dominuje velké Náměstí Dukelských hrdinů, které v současné době slouží jako záchytné parkoviště.

Policejní okrsek 4 / 2 – Dukla II

Zástavba této městské části navazuje na sídlíště Dukla I a je charakteristická mixem bytových domů a rodinných vilek. V tomto obvodu je poměrně rozvinutá podnikatelská činnost s negativními dopady na dopravu. Největším problémem v této městské části je Češkova ulice, kde je umístěna ubytovna pro dlužníky.

Popis lokality Češkova 1240

Jedná se o dům v majetku obce situovaný v centru města. Původně dům s nájemními obecními byty byl v roce 2003 přebudován na městskou ubytovnu k ubytování dlužníků města na nájemném a jako bytová náhrada pro případy, kdy soud rozhodne o povinnosti města poskytnout dlužníkovi po jeho vystěhování z obecního bytu bytovou náhradu. Ve čtyřech poschodích je 37 pokojů. Ubytovna s ostrahou je hlídána bezpečnostní agenturou za využití kamerového systému. Kamery jsou umístěny na chodbách a ve vchodu. Bytovou jednotku většinou tvoří pouze jedna místnost. V bytech je umyvadlo se studenou vodou. Toalety a sprchy s teplou vodou jsou společné na chodbách. Sprchy fungují na žetony, které se musí zakoupit u ostrahy. Ubytovna je po celkové rekonstrukci a v současné době ji obývá zhruba 33 romských rodin, tj. 135 Romů (asi 75 dospělých a 65 dětí) a tři neromské rodiny.

Převážná část obyvatel je závislá na sociálních dávkách. Děti navštěvují základní školy a základní praktické školy. Vyskytují se zde prakticky veškeré jevy typické pro oblasti s vyšším počtem sociálně slabých. Patří sem zejména vysoká míra nezaměstnanosti, někteří obyvatelé využívají příležitostné práce. Další nejčastější problémy patří do oblasti bydlení, vzdělání, zdraví. Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání téměř u všech dospělých je základní.

Mezi problémy komunity patří zejména nepravidelnost v platbách ubytovacích poplatků, nesplácení starých dluhů na nájemném, čímž narůstají poplatky z prodlení, vysoká nezaměstnanost, gamblerství, špatné hospodaření s penězi, alkohol, nedostatečná hygiena a časté ostré neshody jak mezi oběma skupinami Romů, tak s okolím. U olašských Romů se objevily velmi negativní jevy, jako napojení na síť dealerů drog z jiných měst, lichva,

drogy, kuplířství, nátlakový prodej spotřebních věcí. Ke specifickým vztahovým rysům patří vzájemná nedůvěra, závist a generační problémy.

Lokalita neposkytuje žádnou možnost efektivního trávení volného času, avšak v bezprostřední blízkosti ubytovny působí zařízení města Romské středisko a Společenský klub pro romskou mládež. Ty nabízejí nejen dětem a mládeži, ale i dospělým velmi pestré aktivity. Některé děti a mládež této možnosti vůbec nevyužívají a způsob, jakým tráví volný čas, se stává problémovým (potulují se, kouří, demolují dětská hřiště apod.). Vytvářejí se skupiny, které se pak stávají negativním vzorem mladším dětem.

Policejní okrsek 4 / 3 - Višňovka

Tato městská část byla rozšířena v padesátých letech, kdy ke stávajícím činžovním domům bylo přistavěno rozsáhlé sídliště, ve kterém byli ubytováni vojáci z povolání se svými rodinami. Sídliště navazuje na úzké ulice stávající výstavby a jsou zde značné problémy s parkováním motorových vozidel. Díky většímu počtu heren a non-stop barům zde dochází ke kumulaci závadových osob, které často narušují veřejný pořádek.

Policejní okrsek 4 / 4 – Jesničánky, Nové Jesenčany

Historicky byla tato městská část samostatnou obcí, která byla pohlcena rozrůstajícím se městem. Charakter vesnické zástavby se zachoval dodnes a této části města dominuje vilová zástavba. Z hlediska bezpečnosti se jedná o klidnou čtvrť, která je jen místy zasažena dopravou.

Policejní okrsek 4 / 6 – Svítkov, Popkovice

Tento městský obvod se skládá ze dvou bývalých vesnic, které se staly součástí města. V současné době zde probíhá velkorysá stavební činnost, která mění charakter této příměstské části. Jednak jsou zde budována developerská sídliště, ale i průmyslová zóna a univerzitní komplex. Tato stavební činnost má i svůj negativní dopad na stávající obyvatelstvo a to vysokou koncentrací stavebních vozidel a dělníků, s čímž je spojeno časté porušování veřejného pořádku.

Dotazováno bylo celkem 164 občanů města Pardubic starších 15 let, kteří bydlí ve výše uvedených městských částech. Výběr respondentů byl proveden kvótním způsobem, přičemž kvótními znaky bylo pohlaví a věk. Srovnání výběrového souboru se souborem základním (tedy s veškerým obyvatelstvem v jednotlivých městských částech starším 15 let) dle uvedených kritérií shrnuje následující tabulka.

Tabulka 1 : Charakteristiky výběrového souboru

Okrsek	Pohlaví	Počet 15 - 30	Respondenti	Počet 31 - 40	Respondenti	Počet 41 - 50	Respondenti	Počet 51 - 60	Respondenti	Počet 60 +	Respondenti
4 / 1	M	521	5	434	4	305	3	376	4	689	7
4 / 1	Ž	505	5	435	4	320	3	403	4	1060	10
4 / 2	M	327	3	247	3	206	2	185	2	255	3
4 / 2	Ž	314	3	224	2	181	2	198	2	302	3
4 / 3	M	451	5	332	3	292	3	318	3	517	5
4 / 3	Ž	426	4	329	3	333	3	309	3	848	8
4 / 4	M	211	2	172	2	141	1	161	2	258	3
4 / 4	Ž	211	2	167	2	160	2	173	2	352	4
4 / 6	M	323	3	309	3	213	2	246	2	335	3
4 / 6	Ž	324	3	313	3	213	2	233	2	494	5

Stav obyvatel ke dni 15. 4. 2008

4.3 Popis dotazníku, metody zpracování

Při konstrukci dotazníku jsem vycházel z okruhů problémů uvedených v oddíle 4.1. Původně jsem sestavil 15 otázek, které jsem před výzkumem zjednodušil a uspořádal na osm z důvodu poměrné složitosti vyhodnocení jejich širšího záběru. Tři položky obsahují baterii souvisejících podotázek, které rozvíjejí zjišťovanou problematiku preventivních aktivit

městské policie, jakou úlohu by měla plnit městská policie a jaké byly důvody kontaktu s městskou policií. U tohoto typu otázek jsem použil škálové odpovědi o čtyřech stupních od rozhodně ano, po rozhodně ne. Záměrně jsem kvůli vypovídající hodnotě dat nepoužil u všech škálových odpovědí neutrální typ odpovědi – nevím, protože předpokládám, že by se k tomuto typu odpovědi přiklonila většina respondentů a došlo by k zásadnímu zkreslení tohoto šetření. Další tři položky jsou zaměřeny na spokojenost občanů s prací městské policie, na jejich pocit bezpečí a na vystupování strážníků městské policie. Tuto skupinu otázek jsem doplnil otázkou o počtu kontaktů respondenta se strážníkem. Jako poslední položka v mém dotazníku je otázka s volnou odpovědí na zjištění představ respondenta o činnosti městské policie.

Mojí snahou byla co nejsrozumitelnější a nejjednodušší formulace otázek v dotazníku takovým způsobem, který by co nejvíce strukturoval odpovědi a zároveň přihlédl k citlivosti tématu, protože není zcela běžné, aby městská policie zjišťovala z pohledu občana kvalitu své práce.

Metody zpracování

Dotazníky byly zadávány v tištěné podobě. Primární zpracování dat proto zahrnovalo:

- Převedení dotazníků, vyplněných v tištěné podobě, do elektronické formy v prostředí MS Excell
- Kontrolu integrity a konzistentnosti dat
- Vytvoření a přiřazení vhodného třídění pro nestrukturované odpovědi.

Dotazníky byly zpracovány statistickou metodou s následnou analýzou zjištěných dat. Pro grafické znázornění byly jako nejpřehlednější zvoleny koláčové grafy pro vyjádření procentuálních podílů jednotlivých aspektů (kontakt se strážníkem, vystupování strážníka apod.) a sloupcové grafy pro sestupné vyjádření poměrného výskytu (vyjádřené v procentuálním zastoupení jednotlivých výpovědí), resp. pro znázornění normovaných četností výskytu daného jevu. Grafické zpracování bylo provedeno pro skupiny kriteriálně tříděných respondentů podle věku, pohlaví a bydliště.

4.4 Interpretace výsledků

Baterie otázek na téma, čím by se měly zabývat preventivní aktivity Městské policie Pardubice, byla při vyhodnocování odpovědí rozdělena do tří skupin podle souvisejících činností na veřejný pořádek, dopravu a ostatní činnosti. Toto dělení se používá v běžné praxi městských policií a pomůže k diverzifikaci postojů a názorů probandů na činnost naší organizace.

Ve veřejném pořádku dominoval vandalismus a ničení majetku, zde byli respondenti poměrně jednotní a odpověď rozhodně ano volilo 80 % mužů a 83 % žen. (tabulka č.1)

TABULKA Č. 1 - ČÍM BY SE MĚLY ZABÝVAT PREVENTIVNÍ AKTIVITY MP
VEŘEJNÝ POŘÁDEK

ODPOVĚDI	muži %	1	2	3	4	ženy %	1	2	3	4
krádeže a vykrádání aut	58,3	36	5	0,7		67	24	9	0	
vandalismus, ničení majetku	80	18	2	0		83	13	4	0	
noční klid, opilci	60	26	7	7		77	18	5	0	

1 - rozhodně ano 2 - spíše ano 3 - spíše ne 4 - rozhodně ne

U odpovědí týkajících se veřejného pořádku lze předpokládat, že občané posuzují veřejný pořádek převážně v místě svého bydliště na základě svých vlastních pozorování, zkušeností sousedů apod. Lze říci, že tyto názory mají reálný základ a přímo souvisí se zkušenostmi městské policie, která řeší tyto problémy v celém intravilánu města. V odpovědích respondentů v jednotlivých okrscích s rozdílným typem zástavby není žádný významný rozdíl a nutno konstatovat, že tímto určují prioritu činnosti městské policie.

Na zaměření činnosti městské policie v dopravě (tabulka č. 2) jsou názory žen radikálnější než názory mužů. Ženy požadují v 60 % odpovědí rozhodně ano oproti 47 % u mužů zaměření na nedodržování dopravních předpisů a o 20 % více je trápí problémy s parkováním.

TABULKA Č. 2 - ČÍM BY SE MĚLY ZABÝVAT PREVENTIVNÍ AKTIVITY MP
DOPRAVA

ODPOVĚDI	muži %	1	2	3	4	ženy %	1	2	3	4
nedodržování doprav. předpisů	47	36	12	5		60,7	33,3	3,9	2,1	
problémy s parkováním	37,1	33,3	26,4	3,2		58,3	32,1	9,6	0	

1 - rozhodně ano 2 - spíše ano 3 - spíše ne 4 - rozhodně ne

Tento výsledek koresponduje s všeobecně přijímaným názorem na ženy řidičky, které více dodržují dopravní předpisy než muži, ale zároveň vyžadují jejich dodržování od všech účastníků silničního provozu.

V odpovědích na otázky týkající se ostatní činnosti městské policie můžeme vidět zcela zásadní rozdíl v názorech mužů a žen. Ženy ve svých odpovědích rozhodně ano požadují v 73,8 % zaměření činnosti na problémy drog a alkoholismu a v 65,5% na děti na ulici a party, což je o 30% více než muži (tab. č. 3). Na základě těchto dat lze říci, že ženy mají vyhraněný názor na problematiku drog, alkoholismu a dětí na ulici oproti mužům. Zde se do značné míry projevuje mateřský a ochraňovatelský pud, který snižuje k těmto problémům práh tolerance.

TABULKA Č. 3 - ČÍM BY SE MĚLY ZABÝVAT PREVENTIVNÍ AKTIVITY MP
OSTATNÍ ČINNOSTI

ODPOVĚDI	muži %	1	2	3	4	ženy %	1	2	3	4
drogy, alkoholismus	40,7	33,3	18	8		73,8	20,2	5	1	
děti na ulici, party	33,7	34,4	20,8	11,1		65,5	28,6	3,8	2,1	

1 - rozhodně ano 2 - spíše ano 3 - spíše ne 4 - rozhodně ne

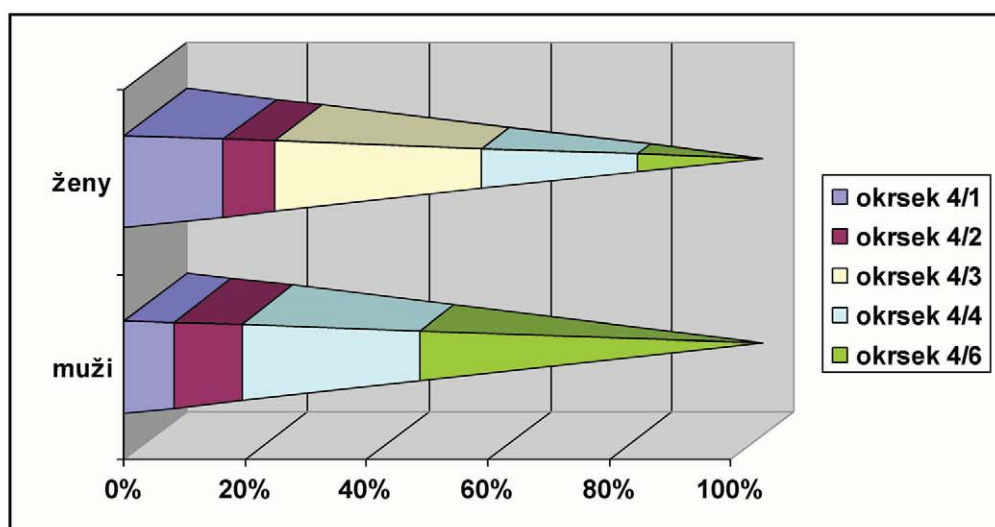
Vnímání pocitu bezpečí v okolí bydliště je velmi důležité pro zavedení prvků *community policing* do praxe a proto mě v této souvislosti zajímalo, do jaké míry se občané cítí bezpečně. Otázka byla rozdělena na dvě části a to na denní a noční čas. Ve všech zkoumaných okrscích byl veliký pocit bezpečí a téměř se sem nepromítala struktura zástavby (sídlště – vilová zástavba). Z hlediska pocitu bezpečí (rozhodně ano) u žen se jako nejméně bezpečný jeví okrsek 4/3. Muži se ve všech okrscích cítí velmi bezpečně ve dne mezi 60 až 90 procenty a v noci mezi 50 až 65 procenty (tabulka č.4). Výjimku tvoří okrsek 4/4, kde se 100% mužů cítí bezpečně.

TABULKA Č. 4 - POCIT BEZPEČÍ V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ

ODPOVĚDI	muži %	ve dne	v noci	ženy %	ve dne	v noci
okrsek 4/1		64,7	47		84	60
okrsek 4/2		85,7	64,3		83,3	58,3
okrsek 4/3		89,5	63,2		52,4	28,6
okrsek 4/4		100	50		66,7	58,3
okrsek 4/6		92,3	53,8		93,3	60

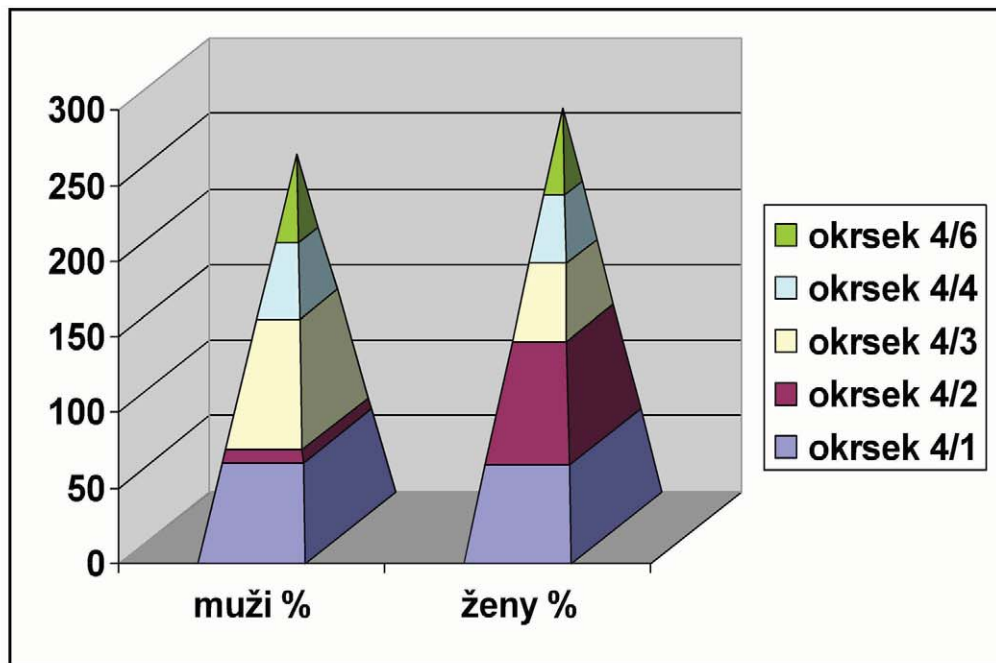
Pohled na zjištěná data o pocitu vnímání bezpečnosti z druhé strany (rozhodně ne) nám ukazuje, že nejvíce v noci postrádají bezpečí ženy v okrsku 4/3 (33,3 %) a muži v okrsku 4/6 (38,5 %). Nejvíce bezpečně v noci se cítí ženy v okrsku 4/2 (58,3 %) a muži v okrsku 4/3 (63,2%). Z hlediska věku se projevuje nejnižší pocit vnímání bezpečnosti (spíše ne) u seniorů a to zejména v noční době. Je zajímavé, že v této věkové kategorii neodpověděl žádný z tázaných odpovědí rozhodně ne. Z toho lze usuzovat, že se seniori v noci zdržují více doma a na jejich vnímání pocitu bezpečí mají vliv zprostředkované informace a neodráží se zde jejich osobní zkušenosti.

graf č. 1 – Pocit bezpečí v místě bydliště - odpovědi rozhodně ne, v noci

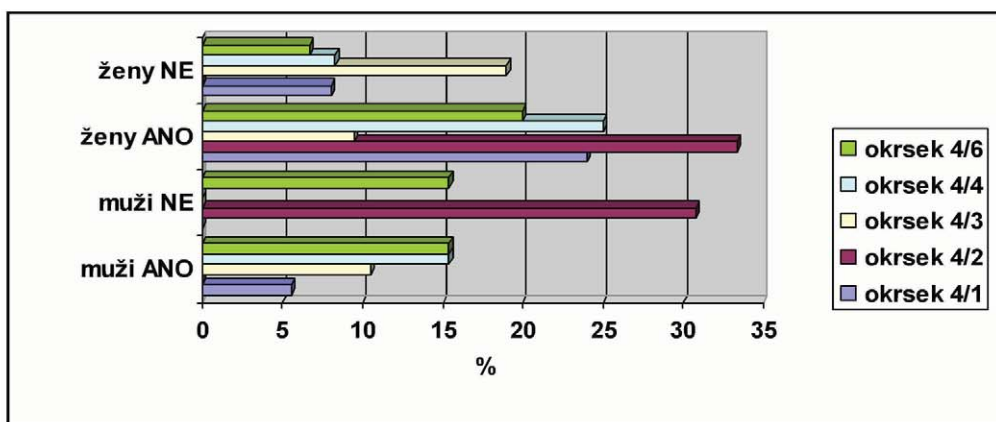
V otázce č. 3 jsem se pokusil podívat na spokojenost občanů s prací Městské policie Pardubice z hlediska okrskového rozložení. Jak je vidět z následujícího grafu (graf č. 2), nejvíce spokojených mužů je v okrsku 4/3 (78,9%) a nejvíce spokojených žen je v okrsku 4/2 (75 %). Je velmi překvapivé, že v tomto okrsku, kde je nejvyšší spokojenost s prací městské policie u žen, je zároveň nejnižší spokojenost u mužů (7,7%). Dlouho jsem přemýšlel o vzniku této anomálie. Až po konzultaci s kolegy jsme našli jediné možné řešení. Tento okrsek se od ostatních liší pouze tím, že je zde umístěna městská ubytovna sloužící k ubytování dlužníků na nájemném a většina zde ubytovaných je romského původu. Ze získaných dat vyplývá, že u mužské populace tohoto okrsku je velmi nízká tolerance k problémové skupině obyvatel.

graf č. 2 – spokojenost s prací MP - odpovědi ANO

Další graf č. 3 ukazuje vyhraněnost názoru na spokojenost s prací městské policie v jednotlivých okrscích. Mužská populace volila v okrsku 4/2 odpověď rozhodně ne v 30,8% a nebyla zde žádná odpověď rozhodně ano. Na druhou stranu ženy zde volily odpověď rozhodně ano v 33,3% a nebyla zde zaznamenána žádná odpověď rozhodně ne. Tato polarizace v názorech obou pohlaví na spokojenost s prací městské policie podporuje můj názor na rozdílné vnímání problémů v okolí městské ubytovny.

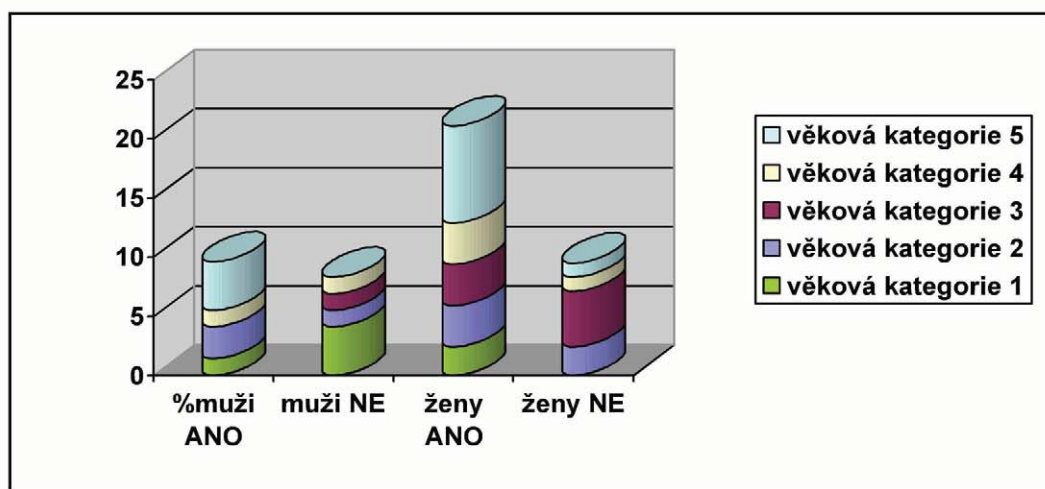
graf č. 3 – vyhraněnost názoru na práci MP - odpovědi rozhodně ANO, NE

V okrsku 4/3 odpovídaly ženy rozhodně ne v 19% a muži tuto odpověď vůbec nevolili. V tomto okrsku je rozmístěno značné množství restaurací, barů a heren. Předpokládám, že muži častěji navštěvují tato zařízení než ženy a proto mají větší toleranci k nešvarům, které jsou spojeny s jejich provozováním (rušení nočního klidu, opilci apod.).

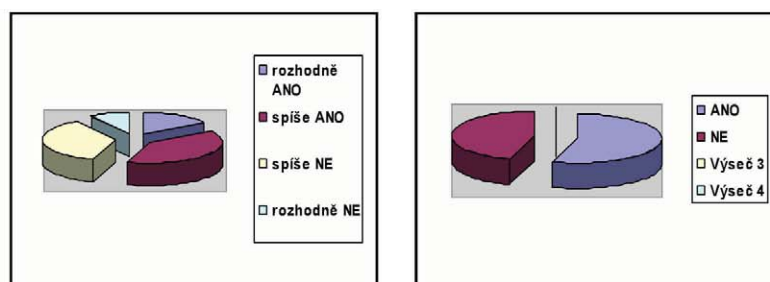
Pro úplnost uvádím v grafu č. 4 vyhraněnost názoru na spokojenost s prací městské policie z hlediska věku. Zde jsou odpovědi rozhodně ano a rozhodně ne poměrně vyvážené a nedochází zde k žádnému výkyvu v souvislosti s věkem.

Graf č. 4 – vyhraněnost názoru na práci MP z hlediska věku

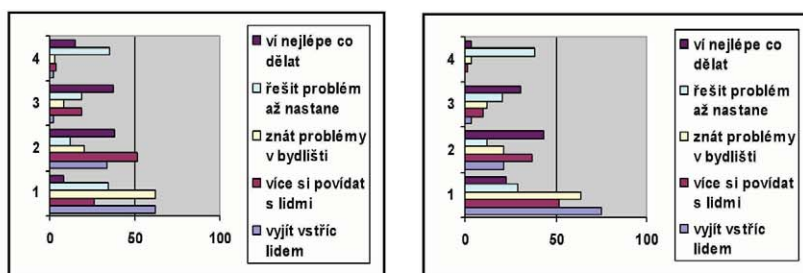
Celková spokojenost s prací městské policie je znázorněna v grafu č. 5. Do výpočtu procentuálních průměrů byly zahrnuty všechny okrsky mimo okrsek 4/2, který se od nich svými daty značně lišil a konečný výsledek by významně zkresloval. Výsledná spokojenost 55,1% občanů oproti 44,9% nespokojeným dává dobrou startovací pozici pro zavádění prvků community policing a nabízí navázání užších vztahů s občany s budováním vzájemné důvěry.

graf č. 5 - spokojenost s prací MP – bez okrsku 4/2

Baterií otázek zjišťujících jakou úlohu by měla plnit městská policie, jsem se snažil získat data o představách občanů - co by měla policie dělat nebo jak by se měla chovat, aby s ní byli občané spokojeni. Do tohoto souboru otázek byly zařazeny dvě otázky, které zjišťují, zda má policie postupovat proaktivně (řešit problém, až nastane) a míru pasivity občanů k dění na ulici (policie ví nejlépe, co dělat).

graf č. 6 – jakou úlohu by měla plnit MP

muži

ženy

1 – rozhodně ANO 2 – spíše ANO 3 – spíše NE 4 – rozhodně NE

Obecně lze konstatovat, že se respondenti domnívají, že nejvíce by měla městská policie vycházet vstříc lidem (62,3% mužů a 75,3% žen) a přitom by měla znát problémy v jejich bydlišti. Tento názor ukazuje, že zhruba dvě třetiny občanů mají zájem o spolupráci se strážníky, kteří pracují v okolí jejich bydliště. Proto bude velmi důležité uchopit tuto příležitost a při zavádění prvků community policing s ní usilovně pracovat. Dále tento fakt podporuje polovina dotázaných žen, které se domnívají, že by si strážníci měli více povídat s lidmi. Z těchto výsledků lze učinit jednoznačný závěr, že ke zlepšení spokojenosti s prací městské policie vede jediná cesta a to přeorganizování výkonu služby na obvodech tak, aby zde dominovala pěší pochůzková činnost, kterou vykonávají jednotliví strážníci. I zde platí, že k samostatně pracujícímu strážníkovi v okrsku budou mít lidé blíže než ke dvojici, která se bude více věnovat sama sobě než svému okolí. Z hlediska bezpečnosti strážníka se musí učinit taková režimová opatření, která budou případná rizika eliminovat.

V otázce, zda strážníci mají řešit problém, až nastane, se muži a ženy shodovali u typu odpovědi rozhodně ano a rozhodně ne ve 30% (graf č. 6). Tato shoda naznačuje, že u respondentů není vyhraněný názor na činnost městské policie a na oblast prevence kriminality. Respondenti, kteří odpovídali rozhodně ne, se domnívají, že by se strážníci při své činnosti měli zabývat takovými aktivitami, které by problémům měly předcházet.

Tato činnost by měla spočívat ve změně přístupu k občanům z reaktivního na proaktivní. Podobná shoda se také objevila v názorech na policii, zda ví nejlépe co dělat. Zde se v odpovědích spíše ano a spíše ne shodlo 40% všech respondentů. Tento názor lze interpretovat tak, že u občanů je poměrně vysoká důvěra v profesionalitu městské policie, která „ví, co má dělat“, ale zároveň je zde stejně početná skupina, která má zájem o dění v „ulici“. Tento skrytý potenciál se nabízí k využití při proaktivním přístupu městské policie k bezúhonné občanské veřejnosti.

V další baterii otázek se měli dotazovaní vyjádřit k počtu kontaktů se strážníkem v posledním roce, jaký byl jeho důvod a jak hodnotili vystupování strážníka při tomto kontaktu. Zařazení těchto otázek slouží k doplnění názorů na vnímání práce Městské policie Pardubice u zkoumaného souboru respondentů. Výši počtu kontaktů se strážníkem z hlediska věku zobrazuje tabulka č. 5, ze které je patrné, že se strážníkem se setkalo nejvíce z dotazovaných ve věkové kategorii 31 – 40 let a 41 – 50 let u mužů a ve věkové kategorii 41 – 50 let u žen.

TABULKA Č. 5 - POČET KONTAKTŮ SE STRÁŽNÍKEM V POSLEDNÍM ROCE

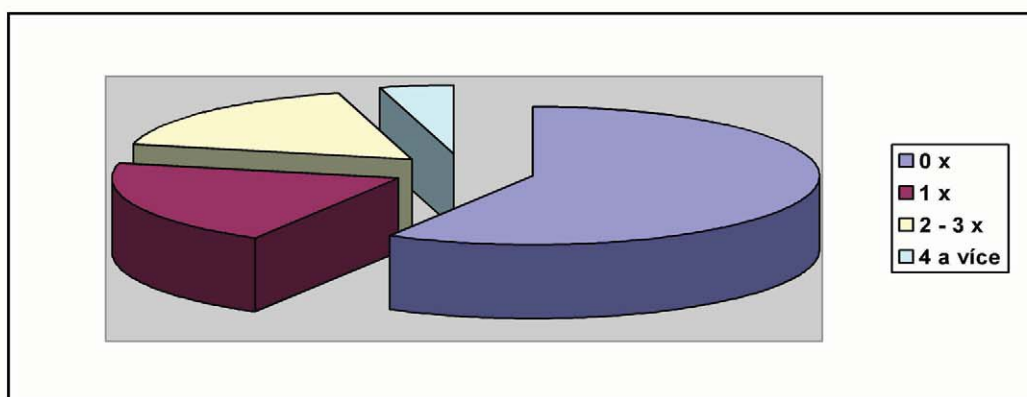
ODPOVĚDI	muži %	0x	1x	2-3x	4 a více	ženy %	0x	1x	2-3x	4 a více
věková kategorie 1	29	41,7	11,7	17,6		64,7	17,6	11,8	5,9	
věková kategorie 2	22,2	44,4	13	20,4		78,7	7,1	7,1	7,1	
věková kategorie 3	40	30	30	0		45,5	34,4	20,1	0	
věková kategorie 4	33,3	8,3	41,7	16,7		78,6	14,3	7,1	0	
věková kategorie 5	33,3	37,2	26,7	2,8		76,7	16,7	3,3	3,3	

věková kategorie 1 15 – 30 let věková kategorie 2 31 – 40 let věková kategorie 3 41 – 50 let věková kategorie 4 51 – 60 let
 věková kategorie 5 61 a více let

Domnívám se, že v těchto kategoriích je nejvíce řidičů, kteří se častěji setkávají se strážníky při řešení dopravních přestupků. U grafického znázornění (graf č. 7) počtu kontaktů bez rozdílu věku dominuje velká skupina respondentů (57,8%), která se v uplynulém roce se strážníkem v ulici při žádné příležitosti nesetkala. Toto zjištění je pro městskou policii důležité zejména z důvodu organizace a přímého výkonu služby. Zjištěná data naznačují, že se strážníci při výkonu služby víceméně zabývají pouze přestupky (reaktivní činnost) a navazování kontaktů s bezúhonnými občany v místě jejich bydliště je na minimální úrovni.

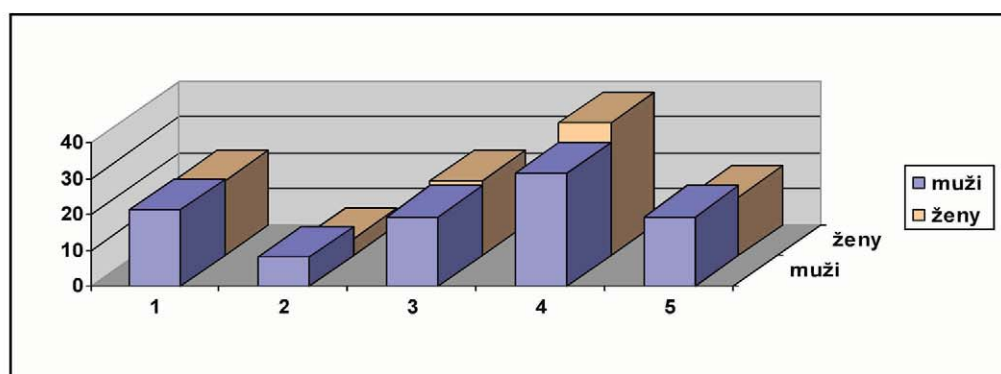
V této souvislosti musím podotknout, že se strážníci chovají tak, jak je nastaven systém hodnocení a zde bude muset dojít, v návaznosti se zaváděním *community policing*, k jeho přehodnocení.

graf č. 7 – počet kontaktů se strážníkem v posledním roce

Důvod posledního kontaktu se strážníkem Městské policie Pardubice je zobrazen v grafu č. 8. Nejvíce respondentů se setkala se strážníkem při žádosti o radu či pomoc (31,6% u mužů a 37,2% u žen). Tento zjištěný údaj naznačuje vysokou důvěru občanů v městskou policii při řešení jejich někdy složitých životních situací, či když se ocitnou v nesnázích. Dále se nejčastěji setkávali respondenti se strážníkem při řešení přestupků, při nezávazné komunikaci a preventivní činnosti (20%). Údaj u obětí trestného činu a přestupkového jednání (8,2% muži a 4,7% ženy) dokazuje, že tento průzkum koresponduje se statistikami MV ČR, kde se Pardubice neřadí mezi města s vysokou kriminalitou v rámci ČR (39. místo ve statistice rizikivosti MV ČR).

graf č. 8 – důvod posledního kontaktu se strážníkem

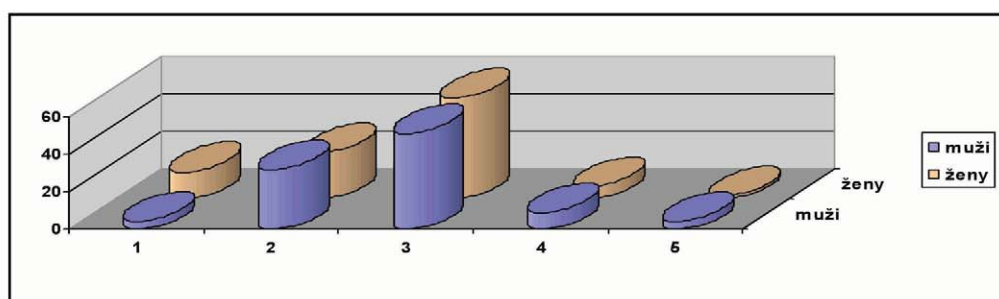

1 – přestupek 2 – oběť PŘ, TČ 3 – nezávazná komunikace 4 – rada, pomoc 5 – preventivní činnost

Hodnocení vystupování strážníků při kontaktu s občany je zobrazeno v grafu č. 9. Zde jsem zvolil škálové typy odpovědí, pomocí kterých jsem zjišťoval, jaký měli respondenti dojem z jednání se strážníkem. V odpovědích převládala u 50,8% mužů a 53,6% žen neutrální názor na vystupování strážníka. S pozitivním hodnocením se v odpovědích ztotožnilo

31,9% mužů a 24,3% žen, což výrazně převyšuje negativní hodnocení respondentů (8,7% mužů a 6,5% žen). Tyto zjištěné skutečnosti poukazují na profesionální vystupování strážníků při jednání s občany. Za zmínku též stojí, že dotázané ženy se ve „velmi pozitivním hodnocení“ strážníků shodly ve 14,3%, oproti „velmi negativnímu hodnocení“ v 1,3%. Je všeobecně známé, že ženy kladněji vnímají strážníky v uniformě než muži. V této interpretaci výsledků bych se však nechtěl pouštět na tenký led, protože tyto otázky náležejí spíše do oblastí genderových výzkumů.

graf č. 9 – hodnocení strážníka při kontaktu s občanem

1 – velmi pozitivně 2 – pozitivně 3 – neutrálně 4 – negativně 5 – velmi negativně

Poslední otázkou v mém dotazníku jsem zjišťoval, jaké mají respondenti povědomí o činnosti městské policie. V této položce byla z důvodu objektivity zvolena volná odpověď. Odpovědi byly natolik rozmanité (stejný pojem popsán jinými slovy), že jsem musel přistoupit k jejich přiřazování k obecným formulacím a z tohoto důvodu nebyla provedena následná statistická sumarizace. Nejvíce odpovědí bylo nevím, nebo nezajímá mě to. Další odpovědi jsem srovnal podle počtu výskytů, bez jakékoliv logiky.

- doprava – špatné parkování, vybírání pokut
- udržování veřejného pořádku, bezpečnosti
- hlídkování, pochůzky
- řešení trestných činů, výtržnictví
- strhávání bodů
- prevence kriminality

Tyto odpovědi ukazují, že informovanost respondentů o činnosti, kterou se zabývá městská policie, je na nízké úrovni a jejich zájem o tuto činnost se pohybuje na okraji jejich periferního vnímání. Ve velkém se zde také promítá informovanost občanů z médií, kde splývá rozdíl mezi městskou policií a Policií ČR. Ve volných odpovědích se také promítly negativní názory občanů na činnost městské policie, které lze shrnout do tří bodů: ježdění v autech, nedostatečná aktivita městské policie a povídání si ve dvojici strážníků při obchůzce. Tyto názory se objevovaly pouze v marginální rovině, nelze z nich tvořit nějaké závěry a jejich uvedení v této práci slouží zejména k dokreslení názorové diferenciaci občanů.

4.5 Shrnutí výsledků

- Z předloženého seznamu osmi sociálních jevů dominoval ve veřejném pořádku vandalismus a ničení majetku, zde byli respondenti poměrně jednotní a odpověď rozhodně ano volilo 80% mužů a 83% žen. Na zaměření činnosti městské policie v dopravě jsou názory žen radikálnější než názory mužů. Ženy požadují v 60% odpovědí rozhodně ano oproti 47% u mužů zaměření na nedodržování dopravních předpisů a o 20% více je trápí problémy s parkováním. V odpovědích a otázky týkající se ostatní činnosti městské policie je zásadní rozdíl v názorech mužů a žen. Ženy ve svých odpovědích rozhodně ano požadují v 73,8% zaměření činnosti na problémy drog a alkoholismu a v 65,5% na děti na ulici a party, což je o 30% více než muži.
- Z hlediska pocitu bezpečí (rozhodně ano) u žen se jako nejméně bezpečný jeví okrsek 4/3. Muži se ve všech okrscích cítí velmi bezpečně ve dne mezi 60 až 90 procenty, v noci mezi 50 až 65 procenty (tabulka č. 4). Výjimku tvoří okrsek 4/4, kde se 100% mužů cítí bezpečně. Ve všech okrscích, kde byl prováděn průzkum, byl veliký pocit bezpečí a téměř se nepromítala struktura zástavby (sídlíště – vilová zástavba).

Pohled na zjištěná data o pocitu vnímání bezpečnosti z druhé strany (rozhodně ne) nám ukazuje, že nejvíce v noci postrádají bezpečí ženy v okrsku 4/3 (33,3%) a muži v okrsku 4/6 (38,5 %). Nejvíce bezpečně v noci se cítí ženy v okrsku 4/2 (8,3%) a muži v okrsku 4/3 (0 %).

- Celková spokojenost s prací městské policie je 55,1% občanů oproti 44,9% nespokojeným.
- Většina občanů se domnívá, že nejvíce by měla městská policie vycházet vstříc lidem (62,3% mužů a 75,3% žen) a přitom by měla znát problémy v jejich bydlišti. V otázce, zda strážníci mají řešit problém, až nastane, se muži a ženy shodovali u typu odpovědi rozhodně ano a rozhodně ne ve 30%. Tato shoda naznačuje, že u respondentů není vyhraněný názor na činnost městské policie a na oblast prevence kriminality. Podobná shoda se také objevila v názorech na policii, zda ví nejlépe, co dělat. Zde se, v odpovědích spíše ano a spíše ne, shodlo 40% všech respondentů.
- Se strážníkem se setkalo nejvíce z dotazovaných ve věkové kategorii 31 – 40 let a 41 – 50 let u mužů a ve věkové kategorii 41 – 50 let u žen. Zároveň existuje velká skupina respondentů (57,8%), která se v uplynulém roce se strážníkem v ulici při žádné příležitosti nesešla.
- Nejvíce respondentů se setkalo se strážníkem při žádosti o radu či pomoc (31,6% mužů a 37,2% žen). Tento zjištěný údaj naznačuje vysokou důvěru občanů v městskou policii při řešení jejich někdy složitých životních situací, či když se ocitnou v nesnázích. Dále se nejčastěji setkávali respondenti se strážníkem při řešení přestupků, při nezávazné komunikaci a preventivní činnosti (20%). Obětí trestného činu a přestupkového jednání se stalo 8,2% mužů a 4,7% žen.
- U hodnocení vystupování strážníků při kontaktu s občany převládal u 50,8% mužů a 53,6% žen neutrální názor na vystupování strážníka. S pozitivním hodnocením se v odpovědích ztotožnilo 31,9% mužů a 24,3% žen, což výrazně převyšuje negativní hodnocení (8,7% mužů a 6,5% žen). Tyto skutečnosti poukazují na profesionální vystupování strážníků při jednání s občany.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že občanská veřejnost nemá vyhraněný názor na práci Městské policie Pardubice a k její činnosti zaujímá poměrně pozitivní postoj, který potvrzuje svojí spokojeností nadpoloviční skupina respondentů. Bylo potvrzeno, že hodnocení vystupování strážníka na veřejnosti je kladné. Dotazníkové šetření nepotvrdilo, že postoje veřejnosti k Městské policii Pardubice se liší podle zástavby.

Závěr

Téma své diplomové práce jsem si zvolil z toho důvodu, že otázky související s reálnou existencí a fungováním městské policie považuji za zajímavé nejenom z profesionálního hlediska, ale také jsou velice aktuální z hlediska běžného života každého občana. Ve své práci jsem se pokusil o komplexní nastínění současného stavu a problematiky *community policing*. V poslední době vzniká potřeba změny stylu policejní práce a to z reaktivního na proaktivní, kde se policie zaměřuje na slušné občany, na jejich problémy a potřeby. Jde tedy především o to, aby v názorech a postojích občanů vystupovala policie jako partner a aby její veřejná aktivita byla dostatečně konkrétní a smysluplná. Městská policie musí svým jednáním občanskou společnost pozitivně ovlivňovat a podporovat. V tomto ohledu nabývá na důležitosti preventivní role městské policie probíhá celá řada rezortních projektů prevence kriminality na lokální i celorepublikové úrovni, neboť policie má nejen *ex post* řešit následky společenských konfliktů, ale svými aktivitami přispívat k odstraňování příčin těchto konfliktů. Jako čistě represivní orgán by toho stěží dosáhla, naopak musí být pomocníkem a rádcem.

Městská policie se musí více věnovat veřejnému pořádku, protože už jedna rozbitá okenní tabule, které nikdo nevěnuje pozornost, může vést k dalšímu vandalismu a k následné řetězové reakci. Občané se začnou stěhovat jinam do „pořádných“ obytných čtvrtí a druzí, příjmově slabší se začnou stěhovat sem. Tímto chováním začne docházet k pomalému propadu základních etických a morálních hodnot. Výsledkem tohoto koloběhu je kriminalita, kde všichni začnou poukazovat na práci policie, ale ta má v těchto případech jen velmi omezené možnosti.

Staronová filosofie policejní práce chápe policii jako instituci, která je zřízena pro řešení problémů. Na tomto základě musí mít vztah k občanům obce, starat se o jejich problémy, o jejich strach z kriminality, o jejich sociální problémy, ale i o jejich sousedské vztahy. Změna organizace se musí projevit v tom, že pořádkový policista bude opouštět hlídkové vozidlo, aby se dostal do kontaktu s občanem. A parametrem úspěchů policejní práce již nebudou procenta a počty vyřešených přestupků a zadržených pachatelů, nýbrž spokojenost a pocit bezpečí občanů v jejich policejním okrsku.

Povaha tématu mé práce do určité míry determinovala možný přístup, proto jsem při zpracování teoretické části zvolil metodu převážně popisnou, avšak s využitím co nejširší palety dostupných pramenů a informací, čímž jsem, jak pevně doufám, vybočil z limitujícího

schématického popisu a obohatil ji o řadu poznatků z praxe. V praktické části jsem se pokusil zjistit, jaké jsou názory a postoje na činnost Městské policie Pardubice. Zjištění těchto skutečností bude využito u naší městské policie při zavádění *community policing* do praxe (viz. příloha č.4).

Na závěr lze dodat, že obecní policie, ač není institutem podle historického hlediska zcela novým a v současné podobě zde působí od svého vzniku již 18 let, stále se vyvíjí a přeměňuje. Svědčí o tom i úkoly a související oprávnění s povinnostmi, které měli strážníci při vzniku obecní policie v roce 1991 a jaké mají v současné době. Jak se bude dále tato instituce a především její činnost vyvíjet, lze těžko posoudit. Podle mého názoru je jedna věc jistá: nastal čas změny, změny ve vztahu mezi strážníky a občany.

Resumé

Ve své diplomové práci jsem se pokusil pomocí komparace dostupné odborné literatury a mých dlouholetých zkušeností s realizací programů prevence kriminality na místní úrovni u městské policie popsat a analyzovat problematiku prevence kriminality, *community policing*, sociálně psychologické přístupy k harmonizaci vztahů městské policie s veřejností a zároveň rozpracovat její konkrétní dílčí program, který budu realizovat na Městské policii Pardubice.

V první kapitole jsem se snažil vymezit problematiku vnímání pocitu bezpečí veřejností a strachu z kriminality. Zároveň jsem zde popsal systém preventivní práce a programy prevence kriminality v České republice.

V druhé kapitole jsem se zaměřil na styl policejní práce – *community policing* a pokusil jsem se rozebrat s tím související problémy, jako jsou zejména komunikační dovednosti strážníka, požadavky na jeho styl a jednání, asertivní chování a základní dovednosti vedoucí k úspěšnému jednání.

V třetí kapitole jsem provedl návrh projektu *community policing* v programu prevence kriminality, kde jsem se soustředil na přípravu projektu a na základní odbornou přípravu strážníků v kontextu se sociálním učením.

V praktické části jsem formuloval cíle mé diplomové práce, jako je zjištění vztahu veřejnosti k práci Městské policie Pardubice, jaké je povědomí o jejich cílech, obsahu a zaměření, jaká je spokojenost s dosavadní prací MP Pardubice a jaké je hodnocení vystupování strážníka na veřejnosti občany. Dotazníky byly zpracovány statistickou metodou s následnou analýzou zjištěných dat.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá sociálně psychologickými přístupy ke zlepšení vnímání práce Městské policie Pardubice k veřejnosti. Cílem bylo zjištění postojů občanů vůči Městské policii Pardubice a jejich ochoty být policii partnery při plnění preventivních úkolů.

V první části jsem se zaměřil na vysvětlení základních pojmů, týkajících se především prevence kriminality a problematiky zavádění prvků *community policing* do standardní činnosti Městské policie Pardubice.

Ve druhé části jsem se snažil analyzovat názory a postoje občanů na práci a preventivní činnost Městské policie Pardubice, také jsem zjišťoval jaká je jejich míra ochoty být policii partnery při plnění preventivních úkolů. Při interpretaci jsem provedl srovnání jednotlivých policejních okrsků mezi sebou. A na tomto podkladě se pokusil stanovit základní směry a podmínky pro místně zaměřenou policejní práci.

Annotation

This thesis deals with social and psychological approaches to improve perception of the Pardubice Municipal Police work towards the public. The aim was to find out how the citizens feel about the Municipal Police and how they are willing to co-operate when the prevention tasks are being carried out.

The first part focuses on explanation of the basic terms concerning mainly the prevention of crime and introduction of community policing elements as a part of standard activities of the Pardubice Municipal Police.

In the second part I tried to analyze opinions and attitudes of the citizens about the Pardubice Municipal Police work and prevention activities. I also tried to find out how willing they are to be the police partners when fulfilling prevention tasks. Upon interpretation I carried out comparison of individual police districts among one another. Based on that I tried to determine basic direction and conditions for locally focused police work.

Klíčová slova

Bezpečí, kriminalita, viktimologie, prevence, sebekontrola, preventivní práce, prevence kriminality, program prevence kriminality, projekt, community policing, strážník, městská policie, občan, komunita, komunikační dovednosti, jednání, chování, asertivita, učení, sociální učení.

Key words

Safety, crime, victimology, prevention, self-control, prevention work, crime prevention, crime prevention program, project, community policing, policeman, municipal police, citizen, community, communication skills, behavior, acting, assertivity, learning, social learning.

Literatura a prameny

- 1) Balík, S., Vedení lidí v armádě, Brno, MNO-GŠAČR 1996
- 2) Bauman, Z., Individualizovaná společnost, Praha, Mladá fronta 2005,
ISBN 80-204-1195-X
- 3) Bauman, Z., Svoboda, Praha, Argo 2003, ISBN 80-7203-432-4
- 4) Bedrnová, E., Nový, I., Psychologie a sociologie řízení, Praha, Management Press 2004,
ISBN 80-7261-064-3
- 5) Beneš, Š., Hlavsa, J., Tvůrčí rozvoj osobnosti v kolektivu, Čs. psychologie 1997
- 6) Bureš, R., Mezinárodní standardy pro prevenci kriminality, Kriminalistika 2007/1
- 7) Capponi, V., Novák, T., Příručka k nácviku asertivity,
Psychodiagnostické a didaktické testy, š.p. Bratislava 1989
- 8) Čákr, M., Konflikty v řízení a řízení konfliktů, Praha, Management Press 2000,
ISBN 80-85943-81-6
- 9) Čáp, J., Mareš, J. Psychologie pro učitele, Praha, Portál 2001, ISBN 80-7178-463
- 10) Černíková, V., Sociální ochrana, Praha, PA ČR 2005, ISBN 80-7251-207-2
- 11) Čírtková, L., Policejní psychologie, Praha, Support 1996, ISBN 80-902164-0-4
- 12) Čížek, Z., Komentář zákona o obecní policii a některým souvisejícím předpisům,
Praha, Sokrates 2003, ISBN 80-86244-34-2
- 13) Felson, M., Příležitost dělá zloděje, Praha, Institut pro kriminologii a sociální prevenci,
2003, ISBN 80-7338-016-1
- 14) Geist, B., Psychologický slovník, Praha, Vodnář 2000, ISBN 80-86226-07-7
- 15) Havlík, R., Úvod do sociologie, Praha, Karolinum 2004, ISBN 80-246-0381-0
- 16) Hála, J., Psychosociální práce s maladjustovanými osobami, České Budějovice,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích 2005, ISBN 80-7040-815-4
- 17) Havrdová, E., Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže, Praha,
Centrum pro veřejnou politiku 2007, ISBN 978-80-239-9950-1

- 18) Helus, Z., Sociální psychologie pro pedagogy, Praha, Grada 2007,
ISBN 978-80-247-1168-3
- 19) Hendl, J., Kvalitativní výzkum :základní metody a aplikace, Praha, Portál 2005,
ISBN 80-7367-040-2
- 18) Hendl, J., Úvod do kvalitativního výzkumu, Praha, Portál 2006, ISBN 80-7184-522-1
- 19) Hermochová, S., Sociálně psychologický výcvik, Praha, SPN 1988
- 20) Hradečná, M., a kol. Vybrané problémy sociální pedagogiky, Praha, Karolinum 1995,
ISBN 80-7184-015-7
- 21) Jandourek, J., Sociologický slovník, Praha, Portál 2001, ISBN 80-71-78-535-0
- 22) Keller, J., Až na dno blahobytu, Praha, EarthSave CZ 2005, ISBN 80-903085-7-0
- 23) Keller, J., Úvod do sociologie, Praha, Slon 2006, ISBN 80-86429-39-3
- 24) Kern, H., Přehled psychologie, Praha, Portál 1999, ISBN 80-7178-240-8
- 25) Kohoutek. R., Sociální psychologie II, Brno, IMS Brno 2007
- 26) Kovařík, Z., Problémy vztahu policistů ke službě, Praha, Police History 2003,
ISBN 80-86477-13-4
- 27) Kredátus, J., Abstinent v zátěžových životných situáciích, Košice,
- 28) Krajský ústav národného zdravia, oddelenie zdravotnej výchovy, 1989
- 29) Linhart, J., Základy psychologie učení, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1982,
MDT 159,9,37
- 30) Macek, P., Pořádková činnost policie, Praha, Police history 2002, ISBN 80-86477-10-X
- 31) Musil, J., Úloha trestní politiky při reformě trestního práva, Trestní právo 1998 / 1
- 32) Nakonečný, M., Psychologie osobnosti, Praha, Academia 2003, ISBN 80-200-0628-1
- 33) Nakonečný, M., Sociální psychologie, Praha, Academia 1999, ISBN 80-200-0690-7
- 34) Odbor prevence kriminality, Zkušenosti policistů z preventivní práce v ČR,
Tiskárny MV 1999,ISBN 80-85821-78-8

- 35) Odborný seminář SZÚ Praha, Rizikové chování dospívajících a jeho prevence, Praha, Cevap 2005, ISBN 80-902898-9-4
- 36) Petrusek, M., a kol., Sociologické školy, směry, paradigmaty, Praha, Slon 2000, ISBN 80-85850-81-8
- 37) Pilařová, I., Základy psychologie, práce a organizace pro policejní managery, Praha, Management Press 2004
- 38) Prevence kriminality ve městech, Sborník ze semináře, Praha, Tiskárny MV 1997, ISBN 80- 85821-49-4
- 39) Řezáč, J., Sociální psychologie, Brno, Paido 1998, ISBN 80-85931-48-6
- 40) Sborník ze semináře, Prevence kriminality ve městech, Praha, Tiskárny MV 1997, ISBN 80-85821-49-4
- 41) Schott, B., Jednání – Jak úspěšně vyjednávat vyjednávat, Praha, Grada 2002, ISBN 80- 247-0412-9
- 42) Smékal, V., Psychologie osobnosti, Brno, Baristeer & Principal 2004, ISBN 80-86598-69-9
- 43) Sýkora, M., Psychologie ve služební činnosti strážníka obecní policie, Praha, Trivis 1997, ISBN 80-902283-3-X
- 44) Vágnerová, M., Psychopatologie pro pomáhající profese, Praha, Portál 1999, ISBN 80-7178-678-0
- 45) Večerka, K., Prevence kriminality v teorii a praxi, Praha, Tiskárna MV 1997, ISBN 80-85821-48-6
- 46) Večeřa, M., Základy sociologie práva, Brno, PF MU Doplněk 2002, ISBN 1081-242-2002
- 47) Vízdal, F., Techniky porovnání osobností, Brno, IMS 2005
- 48) Zapletal, J., Kriminologie, Praha, PA ČR 1998, ISBN 80-85981-87-4-3

Elektronické zdroje

Bártíková, G., Obecná charakteristika delikvence mládeže a její trendy c ČR.

Ministerstvo vnitra ČR – informační servis. Dostupný na

<http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2001/delikven.html>

Bílá kniha Evropské komise o mládeži ze dne 21.11.2001. Nový podnět pro evropskou mládež. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2002, Dostupný na

<http://www.msmt.cz/mladez/bila-kniha-evropske-komise-o-mladezi>

Community policing, archiv stránek Ministerstva vnitra České republiky, 2008. Dostupný na

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/bezpecnost/community.html>

Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí, Institut pro kriminologii a sociální prevenci,

2004, Dostupný na <http://www.ok.cz/iksp/docs/307.pdf>, ISBN 80-7338-033-1

Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2006 – 2008, Ministerstvo práce a

sociálních věcí, Dostupný na <http://www.mpsv.cz/files/clanky/3002/Narodnizprava2006-8.pdf>

ProPolice – program pro rozvoj práce policie. <http://www.pro-police.cz>

Statistiky kriminality. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupný na www :

<http://www.mvcr.cz/statistiky/index.html>

Společně k bezpečí, o.s, Community policing.cz

Strategie prevence kriminality na léta 2008 až 2011. Ministerstvo vnitra České republiky.

Dostupný na <http://www.mvcr.cz/dokument/2007/prevence/strategie1016.html>

Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 – 2008. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Dostupný na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/strategie-prevence-socialne-patologicky-jevu-u-deti-a-mladeze>

Vybrané termíny primární prevence. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupný

na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vybrane-terminy-primarni-prevence>

<http://www.ped.muni.cz>

http://web.quick.cz/psychologies/konflikt_a_rozhodovani.htm

<http://www.sweb.cz/drepora/stres.html>

Seznam příloh

Příloha č. 1 Mapky policejních okrsků

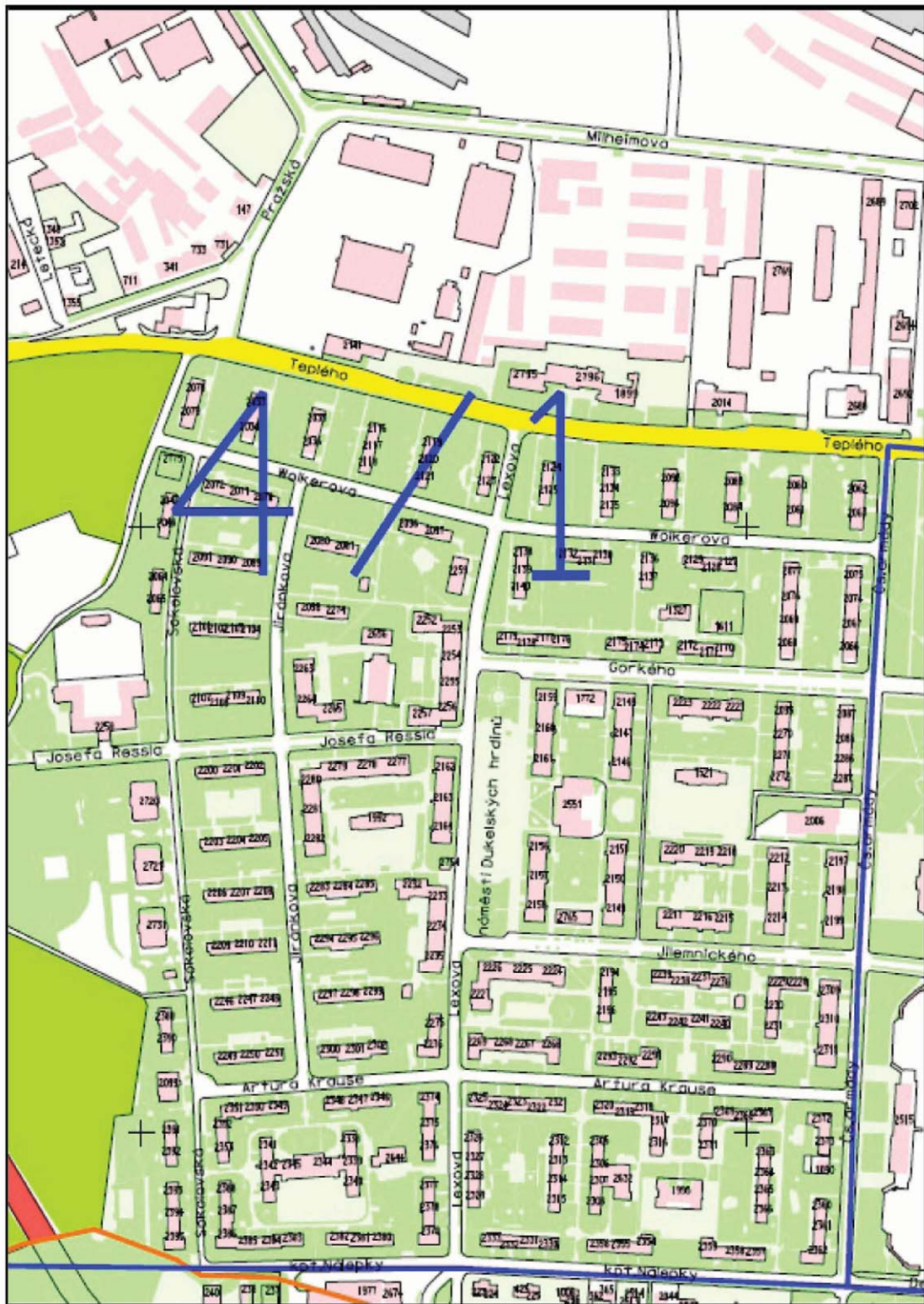
Příloha č. 2 Dotazník

Příloha č. 3 Sčítací arch

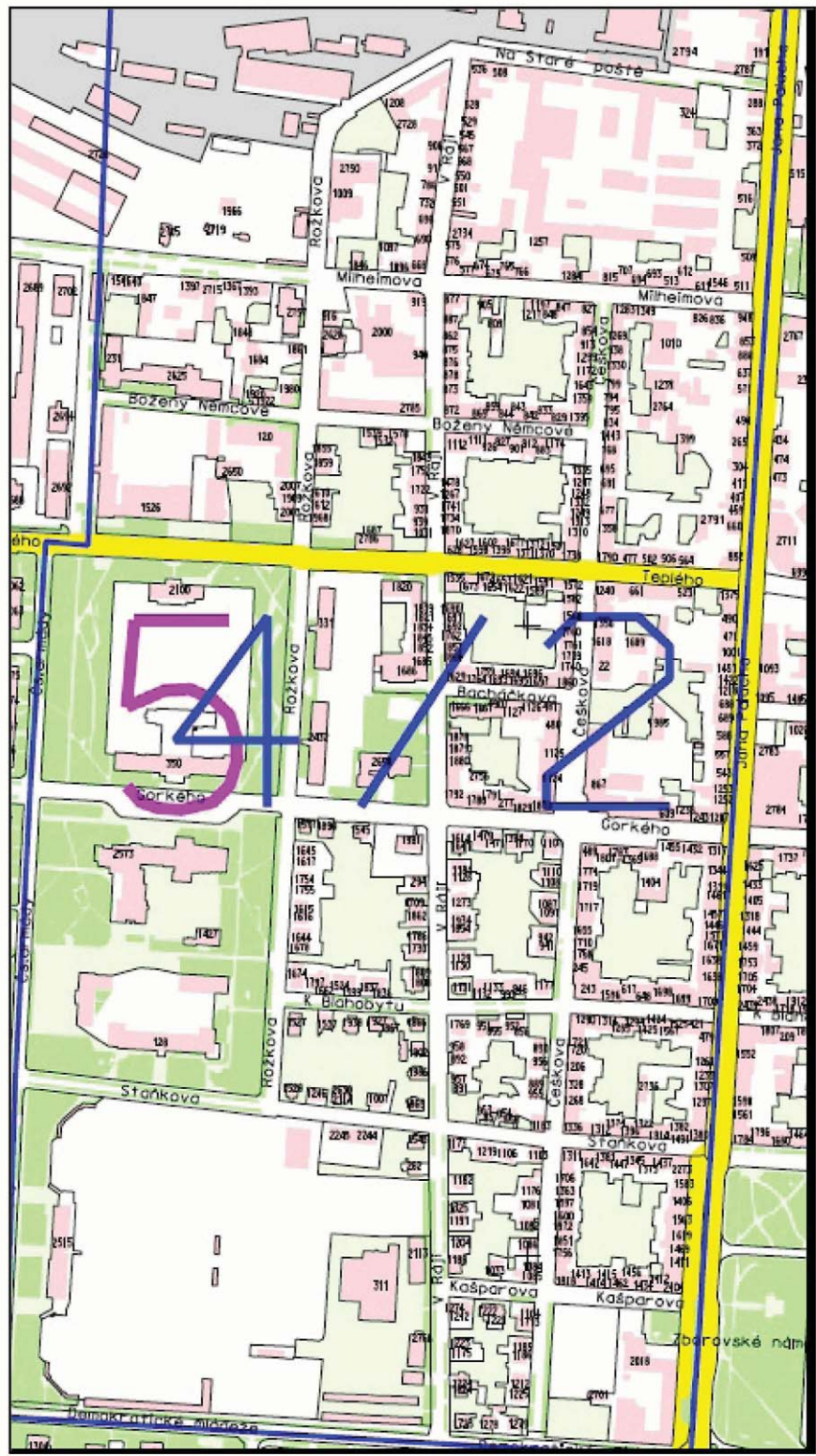
Příloha č. 4 Projekt community policing v práci MP Pardubice

Příloha č. 1

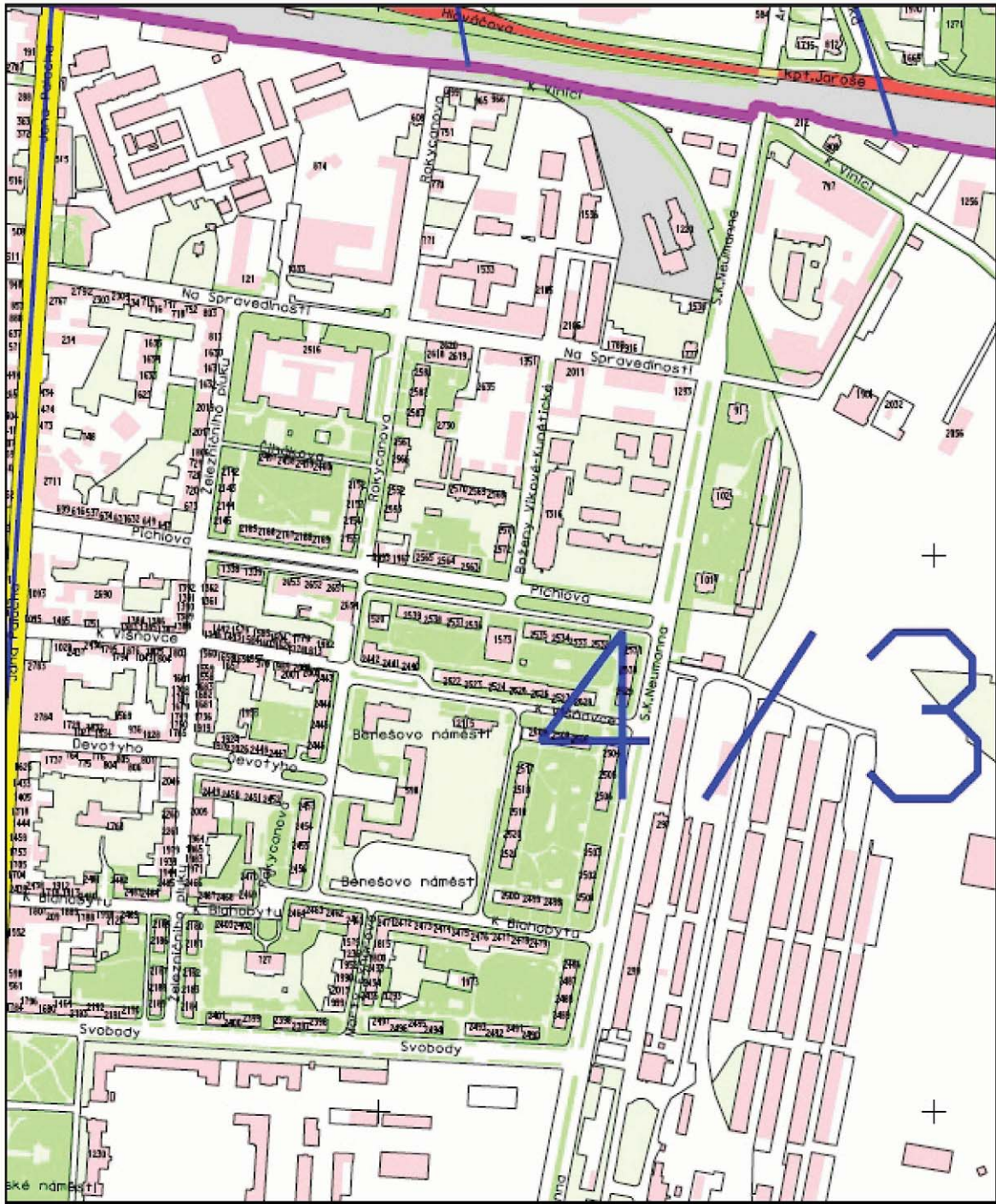
Mapa okrsku : 4/1 Dukla I

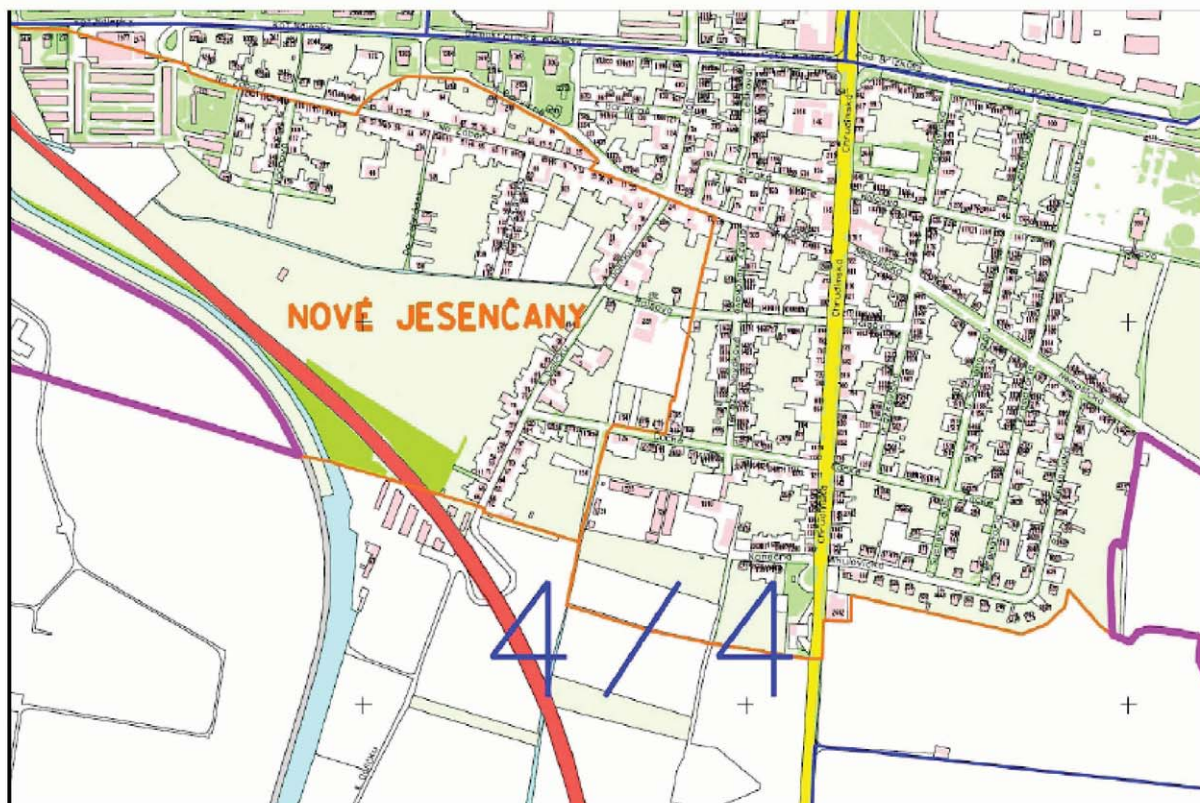
Mapa okrsku : 4/2 Dukla II

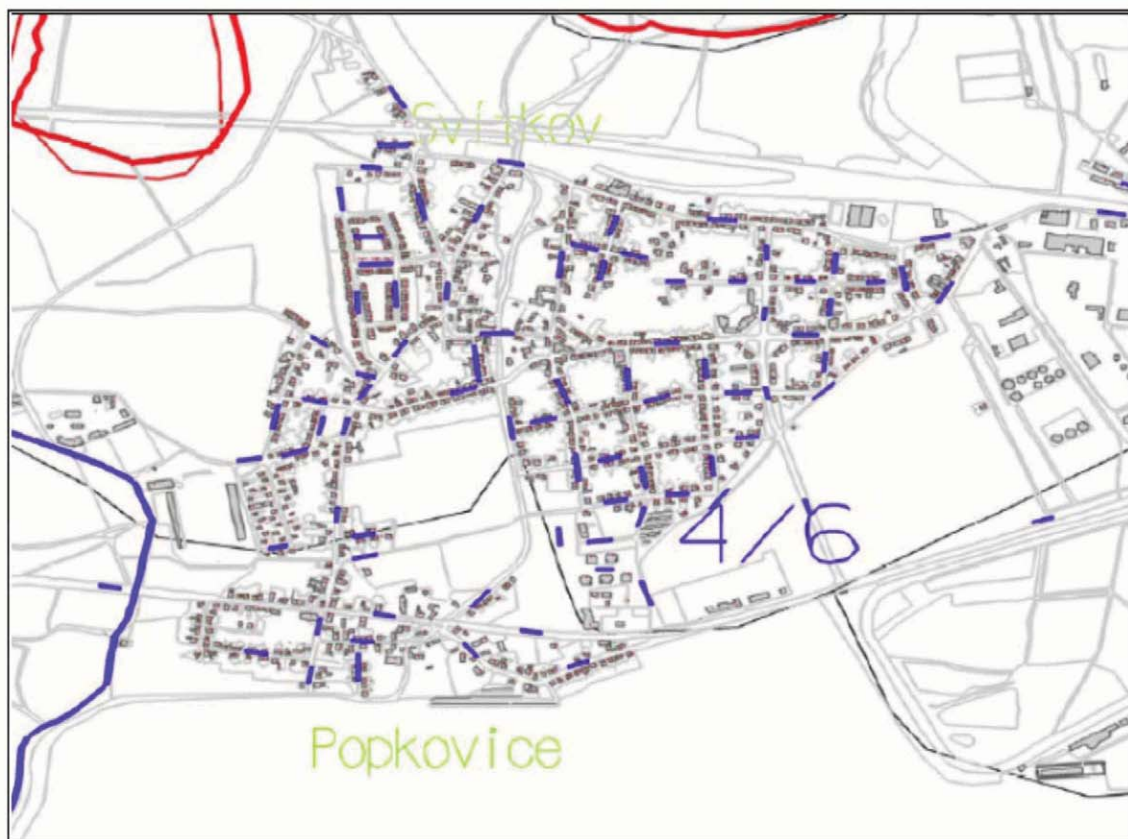
Mapa okrsku : 4/3 Višňovka

Mapa okrsku : 4/4 Nové Jesenčany, Jesničánky

Mapa okrsku : 4/6 Svítkov

Příloha č. 2

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ VNÍMÁNÍ PRÁCE MĚSTSKÉ POLICIE VEŘEJNOSTÍ

okres: 4/1 - Dukla I.

Vážení občané, Městská policie Pardubice připravuje programy prevence kriminality, a proto bychom rádi znali i Vaš názor. Prosíme Vás, abyste společně s našimi pracovníky vyplnili následující anonymní dotazník.

Statistické údaje:

Dotazník vyplňoval: 1. MUŽ 2. ŽENA

Ve věku:

1. 15 - 30 let
2. 31 - 40 let
3. 41 - 50 let
4. 51 - 60 let
5. 61 a více let

1) Čím by se měly, dle Vašeho názoru, zabývat preventivní aktivity MP Pardubice ve Vašem obvodu?

a) krádeže a vykrádání aut	e) noční klid, opilci
1. rozhodně ano ☐	1. rozhodně ano ☐
2. spíše ano ☐	2. spíše ano ☐
3. spíše ne ☐	3. spíše ne ☐
4. rozhodně ne ☐	4. rozhodně ne ☐
b) vandalismus, ničení majetku	f) problémy s parkováním
1. rozhodně ano ☐	1. rozhodně ano ☐
2. spíše ano ☐	2. spíše ano ☐
3. spíše ne ☐	3. spíše ne ☐
4. rozhodně ne ☐	4. rozhodně ne ☐
c) nedodržování dopravních předpisů	g) děti na ulici, party
1. rozhodně ano ☐	1. rozhodně ano ☐
2. spíše ano ☐	2. spíše ano ☐
3. spíše ne ☐	3. spíše ne ☐
4. rozhodně ne ☐	4. rozhodně ne ☐
d) problémy drog a alkoholismus	
1. rozhodně ano ☐	
2. spíše ano ☐	
3. spíše ne ☐	
4. rozhodně ne ☐	

jiné: _____

2) Řekl/a by jste, že se Vy i Vaše rodina cítíte v okolí bydliště bezpečně?

a) ve dne

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

b) v noci

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

3) Jste spokojeni v s prací MP Pardubice ve Vašem obvodě?

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

**4) Jakou úlohu by měla MP Pardubice ve Vašem obvodu plnit, aby s ní byli občané spokojeni?
Strážníci**

a) musí se více snažit co nejvíce vyjít vstříc místním obyvatelům

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

b) měli by si více povídat s lidmi

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

c) musí znát problémy v okolí mého bydliště

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

d) mají řešit problém až když nastane

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

e) ví nejlépe co mají dělat

- 1. rozhodně ano
- 2. spíše ano
- 3. spíše ne
- 4. rozhodně ne

5) Kolikrát jste v posledním roce přišel/a do kontaktu se strážníkem MP Pardubice?

počet

6) Důvod posledního kontaktu se strážníkem MP Pardubice:

a) přešupek, porušení předpisů

ano

ne

d) rada, pomoc

ano

ne

b) oběť přešupku nebo TČ

ano

ne

e) preventivní činnost

ano

ne

c) nezávazná komunikace

ano

ne

7) Jak hodnotíte vystupování strážníka při Vašem kontaktu s ním?

a) velmi pozitivně

b) pozitivně

c) neutrálně

d) negativně

e) velmi negativně

8) Uveďte, čím se ve své činnosti zabývá městská policie?

Příloha č. 3

**Sčítací arch pro Okrsek 4 / 6 – Svítkov,
Popkovice**

Dotazníkové šetření provedeno dne :

Struktura respondentů :

<u>Věková kategorie</u>	<u>Muži (počet)</u>	<u>Ženy (počet)</u>
1 15 – 30 let	3	3
2 31 – 40 let	3	3
3 41 – 50 let	2	2
4 51 – 60 let	2	2
5 61 let a více	3	5
celkem	13	15

- počet dotazníků pro okrsek 28

Hranice okrsku :

Městská část Svítkov a Popkovice.

Mapa okrsku :

Otázka č. 1	Odpovědi	Věková kategorie - MUŽI					celkem	Odpovědi	Věková kategorie - ŽENY					celkem
		1	2	3	4	5			1	2	3	4	5	
a	1		2	2	1	2	7	1	2	2	2	1	5	12
	2	2	1		1	1	5	2			1		1	
	3	1					1	3	1	1			2	
	4							4						

b	1	3	3	2	1	2	11	1	3	2	2	2	5	14
	2				1	1	2	2		1				1
	3							3						
	4							4						

c	1	1	1			1	3	1	2	3	2	2	5	14
	2	1	2	2	1	1	7	2	1					1
	3				1	1	2	3						
	4	1					1	4						

d	1	2		1	1	2	6	1	1	2	2	1	5	11
	2	1	2	1	1		5	2	2	1		1		4
	3		1			1	2	3						
	4							4						

e	1	3	3	1	1	3	11	1	3	2	2	2	5	14
	2			1			1	2		1				1
	3				1		1	3						
	4							4						

f	1			1	1	2	4	1	1	3	1	2	5	12
	2		1				1	2	2		1			2
	3	2	2	1	1	1	7	3	1					1
	4	1					1	4						

g	1		2			3	5	1	1	2	2	2	5	12
	2	2	1	2			5	2	2	1				3
	3	1			2		3	3						
	4							4						

Jiné :

.....

.....

Otázka	Odpovědi	Věková kategorie - MUŽI						Odpovědi	Věková kategorie - ŽENY						
		1	2	3	4	5	celkem		1	2	3	4	5	celkem	
č.2	ve dne	1	1	2	1	1	1	6	1	2	2	2	2	2	10
		2	2	1		1	2	6	2	1			2	4	
		3			1		1	1	3					1	1
		4							4						

v noci	1				0		1	1	2	1		1	2	6
	2	2	2	1		1	6	2		1			2	3
	3				1		1	3		1	1	1		3
	4	1	1	1		2	5	4	1		1		1	3

Otázka	Odpovědi	Věková kategorie - MUŽI						Odpovědi	Věková kategorie - ŽENY						
		1	2	3	4	5	celkem		1	2	3	4	5	celkem	
č.3		1				1	1	2	1	1		2	1	1	3
		2		2	2		1	5	2		2	1		2	5
		3	1	1		1	1	4	3	2	1		1	2	6
		4	2					2	4			1			1

Otázka č.4	Odpovědi	Věková kategorie - MUŽI					celkem	Odpovědi	Věková kategorie - ŽENY					celkem	
		1	2	3	4	5			1	2	3	4	5		
a	1	2	3	2	1	3	11	1	2	2	2	2	2	4	13
	2	1					1	2	1	1			1	3	
	3							3							
	4				1		1	4							

b	1	1			1		2	1	3	3	2	2	2	10
	2		2	1	1	3	7	2					3	3
	3		1	1			2	3						
	4	2					2	4						
c	1	1	1	1		3	6	1	3	3	2	1	2	11
	2		2	1			3	2				1	3	4
	3	2					2	3						
	4				2		2	4						

d	1	2			1	2	5	1	1	1		1	2	5
	2			1			1	2						
	3		2	1			3	3	1	1			1	3
	4	1	1		1	1	4	4	1	1	2	1	2	7

e	1							1	2	1			1	4
	2			1			1	2		1		2	4	7
	3	3	3		1	2	9	3	1	1	1			3
	4			1	1	1	3	4			1			1

Otázka č.5	P o č e t	Věková kategorie - MUŽI					celkem	Věková kategorie - ŽENY					celkem	
		1	2	3	4	5		1	2	3	4	5		
	0x		1	1	1	1	4		2	3	2	2	5	14
	1x	1				1	2		1					1
	2-3x	1	1	1	1	1	5							
	4+	1	1				2							

Otázka č. 6	Věková kategorie - MUŽI					celkem		Věková kategorie - ŽENY					celkem	
	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5		
a	ano	2	2	1	1		6	ano						
	ne	1	1	1	1	3	7	ne	5	3	2	2	5	15
b	ano	1	1				2	ano						
	ne	2	2	2	2	3	11	ne	3	3	2	2	5	15
c	ano	2	3		1	3	6	ano						
	ne	1	3	2	1		7	ne	3	3	2	2	5	15
d	ano				1	3	4	ano	1					1
	ne	3	3	2	1		9	ne	2	3	2	2	5	14
e	ano	1	1			3	5	ano						
	ne	2	2	2	2		8	ne	3	3	2	2	5	15

Otázka č. 7	o d p o v ě ď	Věková kategorie - MUŽI					celkem	o d p o v ě ď	Věková kategorie - ŽENY					celkem	
		1	2	3	4	5			1	2	3	4	5		
	1							1	3					2	5
	2			1		1	2	2						1	1
	3	2	2		1	2	7	3							
	4		1	1	1		3	4						1	1
	5	1					1	5						1	1

Otázka č. 8

Nejčastější odpovědi :

- 1) *bezpečnost*
- 2) *stabilizace krevního tlaku + fyzické zdatnosti*
- 3) *náročnost přírodních - bezpečnost*
- 4) *stabilizace*
- 5) *obhlédání na potrubí*
- 6) *úroveň fyzické zdatnosti*
- 7) *jiné přírodní, jinak o nich neví*

Program prevence kriminality - 2009

O B E C

Ž Á D O S T O S T Á T N Í Ú Č E L O V O U D O T A C I

Obec/ město = žadatel	Pardubice						
Počet obyvatel	88 625						
IČO	274046						
Adresa	Ulice:	PSČ:	Obec/město:	Kraj (VÚSC)			
Pernštýnské náměstí 1		530 21	Pardubice	Pardubický kraj			
Telefon	466859111	Fax	466859103	E-mail	posta@mmp.cz		
Statutární zástupce	Jméno	Ing. Jaroslav	Příjmení	Deml	Pozice	primátor	
Telefon	466859502	Fax	466859450	E-mail	jaroslav.deml@mmp.cz		
Program schválen usnesením zastupitelstva (rady)	číslo	3781/2009	ze dne	10.2.2009			

Bankovní spojení - číslo účtu	9005-326561/0100
-------------------------------	------------------

Počet projektů	1
Celkové finanční náklady na realizaci programu	345 000,00
Podíl obce/města a jiných subjektů odlišných od státu na financování programu	69 000,00
Celková výše požadované dotace	276 000,00

Pracovní skupina pro prevenci kriminality	ano	ne	od roku			
	X		1994			
Osoba odpovědná za prevenci (manažer programu)	Jméno	Šárka Handlová	Příjmení	Němečková, DiS.		
Instituce / funkce	Statutární město Pardubice / manažerka prevence kriminality					
Adresa	Ulice:	PSČ:	Obec/město:			
Pernštýnské náměstí 1		530 21	Pardubice			
Telefon	466859136	Fax	466859103	E-mail	sarka.handlova-nemeckova@mmp.cz	
Prezentujete prevenci kriminality na internetu? (ano/ne)	ano	int. adresa :	www.pardubice.eu			

Bezpečnostní situace	2005	2006	2007	2008 (1.pol.)
Nápad tr. činnosti (index na 10 000 obyv.)-okres PČR	283,00	210,00	261,00	139,00
Nápad tr. čin. (index-10 000 obyv.)-obec/město(městská část)	286,00	253,00	379,00	202,00

Nejzávažnější bezpečnostní problémy obce ve vztahu k realizovanému programu s odkazem na priority stanovené v Konceptci - vypište

Nejzávažnější bezpečnostní problémy:

1. Krádež prostá - krádež kapesní, krádeže věci během jízdy v dopravním prostředku, krádež motorových vozidel dvoustupých
2. Krádeže vloupáním - do obchodů, rodinných domů, ostatních objektů
3. Výtržnictví

Předložený projekt naplňuje prioritní cíl Konceptce prevence kriminality Statutárního města Pardubice na léta 2009 až 2011 - zavedení principů community policing do práce Městské policie Pardubice.

I.

Pořadové číslo - dle priorit žadatele	1
Název projektu	Community policing v práci MP Pardubice - policejní obvod č.4 - 1. fáze
Typ projektu (příloha č. 5)	sociální
Členění projektu (příloha č. 5)	vzdělávací aktivity

Žadatel a realizátor akce - obec	Pardubice		
Adresa	Pernštýnské náměstí 1, 530 21 Pardubice		
Telefon	466859111	Fax	466859103
E-mail	posta@mmp.cz		
Osoba zodpovědná za projekt (jméno a příjmení)	Šárka Handlová Němečková, DiS.		
Telefon	466859136	Fax	466859103
E-mail	sarka.handlova-nemeckova@mmp.cz		

Dodavatel projektu *	Městská policie Pardubice		
IČO / DIČ	00274046		
Typ dodavatelské org. (příloha č. 6)	MP		
Adresa	Ulice:	PSČ:	Obec:
Pernerova 443		530 02	Pardubice
Participující subjekty	Policie ČR		

II.

Cíl projektu
Zavedení principů community policing do práce Městské policie Pardubice.
Cílová skupina
Obyvatelé 4. policejního obvodu Městské policie Pardubice.
Popis výchozího stavu v oblasti působnosti projektu
Městská policie Pardubice doposud pracuje víceméně jako represivní orgán obce - potřeba změny stylu policejní práce z reaktivního na proaktivní.
Stručný popis projektu - maximálně 4 řádky
Inventarizace všech aktivit občanů, kteří žijí a pracují v daném obvodu. Mapování všech aktivit, které mohou sloužit k pojmenování problémů a jejich řešení. Navázání úzkých kontaktů okrskových inspektorů s občany - vybudování důvěry. Proaktivní preventivní činnost Městské policie Pardubice.
Časový harmonogram realizace projektu
1.3.2009 - 31.12.2009 sociální průzkum, školení strážníků MP, mediální kampaň, mapování aktivit probíhajících v daném obvodu v dalších letech - 2. a 3. fáze dle podrobného popisu projektu
Způsob hodnocení (vyhodnocení efektivity projektu)
Ve třetí fázi bude proveden sociologický výzkum, který zjistí účinnost tohoto projektu a úspěch jednotlivých okrskových inspektorů. V případě pozitivního hodnocení bude tento projekt rozšířen na ostatní obvody městské policie.

Community policing v práci MP Pardubice - policejní obvod č.4

Typ projektu:

Projekt, jehož cílem je zavádění principů community policing do práce Městské policie Pardubice, nelze jednoznačně zařadit do jediné kategorie dle přílohy č. 5 Zásad pro poskytování dotací v roce 2009 – členění a typy projektů. Jedná se o projekt sociální prevence zahrnující vzdělávací aktivity ve formě úvodního semináře a školení strážníků MP. Jeho součástí tvoří také informace občanům ve formě informační kampaně v médiích a distribuce informačních materiálů přímo občanům.

Popis projektu :

V poslední době vzniká potřeba změny stylu policejní práce a to z reaktivního na proaktivní, kde se policie zaměří na slušné občany, na jejich problémy a potřeby. Jde tedy především o to, aby v názorech a postojích občanů vystupovala policie jako partner a aby její veřejná aktivita byla dostatečně konkrétní a smysluplná. Městská policie musí svým jednáním občanskou společnost pozitivně ovlivňovat a podporovat. V tomto ohledu nabývá na důležitosti preventivní role městské policie, neboť policie má nejen ex post řešit následky společenských konfliktů, ale svými aktivitami přispívat k odstraňování příčin těchto konfliktů. Jako čistě represivní orgán by toho stěží dosáhla, naopak musí být pomocníkem a rádcem.

Staronová filozofie policejní práce chápe policii jako instituci, která je zřízena pro řešení problémů. Na tomto základě musí mít vztah k občanům obce, starat se o jejich problémy, o jejich strach z kriminality, o jejich sociální problémy, ale i o jejich sousedské vztahy. Změna organizace se musí projevit v tom, že pořádkový policista bude opouštět hlídkové vozidlo, aby se dostal do kontaktu s občanem. Parametrem úspěchů policejní práce již nebudou procenta a počty vyřešených přestupků a zadržených pachatelů, nýbrž spokojenost a pocit bezpečí občanů v jejich policejním okrsku.

První fáze projektu:

Projekt *Community policing v práci MP Pardubice - policejní obvod č.4* je koncipován do tří na sebe navazujících fází. V první fázi jde o inventarizaci všech aktivit občanů, kteří žijí a pracují v daném okrsku. Jedná se o takové aktivity, které mohou sloužit k pojmenování problémů a jejich řešení (např. sportovní kluby, zahrádkáři, zájmové organizace apod.). Dále je potřeba navázat úzké vztahy s příslušnou samosprávou, s kurátory, odborem sociálních věcí, školami, domovy důchodců, místními komisemi a se sdruženími vlastníků nemovitostí. Tato činnost slouží jako podklad pro vytvoření databáze kontaktů, vytvoření karet okrsků z hlediska community policing a pro stanovení si individuálních úkolů okrskového inspektora, které bude následně plnit.

V tomto realizačním kroku je zároveň nutné začít s cílevědomým vyškolením okrskových inspektorů, se zvyšováním jejich motivace. Činnost okrskových inspektorů bude podporovat mediální kampaně, která bude zaměřena na pozitivní ovlivňování občanů k městské policii a prevenci kriminality. Okrskoví inspektoré budou v rámci této kampaně vybaveni různým drobným propagačním materiálem, který bude určen pro různé věkové kategorie populace (děti a mládež, střední generace a senioři) a pro konkrétní občany (osaměle žijící občané, osoby jednající za různá sdružení, podnikatele apod.). Velmi důležitým prvkem v této startovací fázi je sociologické šetření, jehož hlavním úkolem bude zjištění a identifikace problémů zde žijících a pracujících občanů. Tyto znalosti využijí okrskoví inspektoré pro svou orientaci ve vztazích v daných lokalitách.

Při spuštění projektu bude proveden ve spolupráci s PČR úvodní seminář, který bude určen pro pracovníky samospráv, členy místních komisí, předsedy sdružení vlastníků bytů, pracovníků různých organizací, které působí na území čtvrtého obvodu Městské policie Pardubice a zde bydlící občany. Cílem tohoto semináře bude seznámení veřejnosti s filozofií community policing a s realizovaným projektem městské policie. Na seminář budou pozváni odborníci, kteří se touto problematikou zabývají.

Technická podpora:

1) Každý okrskový inspektor musí být vybaven mobilním telefonem, jehož telefonní číslo musí být prezentováno a neustále aktivní, aby se občan kdykoliv dovolal. V mimopracovní době je telefon přesměrován na operačního, který oznámení či prosbu předá okrskovému inspektorovi a ten se v pracovní době s občanem spojí a začne řešit jeho problém.

2) Zřízení webové stránky community policing v rámci stránek Městské policie Pardubice, kde bude možné spojení přes e-mailovou adresu s konkrétním strážníkem a budou zde prezentovány jednotlivé preventivní aktivity.

3) Vybavení strážníka vizitkami, „Váš strážník“ (kde je jméno okrskového inspektora a kontakty na něj), deníkem okrskáře (stanovení si denního, krátkodobého a dlouhodobého úkolu a jejich plnění).

4) Pro zpracování činnosti okrskových inspektorů vhodný počítačový program (jako vhodný se jeví program Derik).

Hodnocení práce okrskového inspektora:

Cílem činnosti community policing je veřejný pořádek a veřejná bezpečnost a zároveň zlepšování vnímání práce městské policie. Tyto atributy nelze hodnotit standardními policejními postupy, tak jako při reaktivní policejní činnosti. Jako podklad pro hodnocení slouží plnění dílčích cílů, které si stanovuje sám okrskový inspektor a hodnocení strážníka občany (negativní či pozitivní odezva). Dále se vychází ze sebehodnocení okrskového inspektora, z osobního plánování, které je součástí zprávy o svěřeném úseku a je zpracováváno jednou za tři měsíce. Podporou pro hodnocení je i počet získaných kontaktů a řešených problémů komunity. Tato průběžná hodnocení je nutno potvrdit anebo vyvrátit opakovaným průzkumem pocitu bezpečnosti občanů v okolí svého bydliště a vnímání práce městské policie veřejností. Opakovaný průzkum po delším období (dva až tři roky) působí jako zpětná vazba, která odhalí, zda práce community policing je úspěšná a nakolik je efektivní.

Druhá fáze projektu:

Druhá fáze plynule navazuje na předcházející vlastní mravenčí práci okrskových inspektorů při získávání osobních kontaktů, budování evidence kontaktů, zjišťování problémů komunity a jejich řešení. Tyto problémy bývají často neřešitelné, přestože se občané domnívají, že jejich řešení je velmi jednoduché. Zde se otevírá prostor pro týmovou práci a zainteresování všech subjektů na jejich řešení. Velmi důležité je stanovování dílčích cílů a jejich průběžné plnění okrskovými inspektory. Z těchto poznatků se dají pozorovat posuny vnímání práce městské policie v komunitě. Na základě získané důvěry občanů budou realizovány podpůrné programy community policing jako jsou bezpečnostní řetízky pro seniory, sousedská výpomoc, osobní alarmy apod. Po vyhodnocení této fáze projektu budou vytvořeny standardy a profesiogram okrskového inspektora, které budou použity pro rozšíření tohoto projektu na ostatní obvody městské policie.

Třetí fáze projektu:

Ve třetí fázi bude proveden sociologický výzkum, který zjistí účinnost tohoto projektu a úspěch jednotlivých okrskových inspektorů. V případě pozitivního hodnocení bude tento projekt rozšířen na ostatní obvody městské policie.

Časový harmonogram:

1. fáze projektu - 1.9.2009 – 31.12.2009
2. fáze projektu - 1.1.2010 - 31.12.2010
3. fáze projektu - 1.1.2011 - 31.12.2011

Rozpis položek:

Úvodní seminář 10.000,- Kč

- pronájem sálu5.000,- Kč
- lektoři5.000,- Kč

Školení strážníků MP v interaktivní komunikaci 100.000,- Kč

10 školících dnů v rozsahu 8 hodin pro 10 účastníků
(bude vyškoleny cca 50 strážníků)

Mediální kampaň 70.000,- Kč

(4.000,- Kč hrazeno z podílu obce)

- 5 spotů po 20 vteřinách radio Černá hora .15.000,- Kč
- 5 spotů po 20 vteřinách radio Evropa 215.000,- Kč
- 4 inzeráty v MF – region.....20.000,- Kč
- 4 inzeráty v Pardubickém deníku.....20.000,- Kč

Informační a propagační materiály pro občany 65.000,- Kč

(65.000,- Kč hrazeno z podílu obce)

- informační letáček A4 (cca 8.000 ks)5.000,- Kč
- reflexní přívěsek s logem prevence MP
- Pepík Pozordej (cca 2.000 ks)20.000,- Kč
- informativní magnetka pro seniory
(cca 1.200 ks)30.000,- Kč
- informativní samolepky
pro obyvatele domů (cca 2.000 ks)10.000,- Kč

Sociální průzkum 100.000,- Kč

Celkové náklady 345.000,- Kč

Požadovaná dotace MV 276.000,- Kč

Podíl obce (20%) 69.000,- Kč

Projekt byl schválen **Radou města Pardubic** na jejím zasedání dne 10. 2. 2009 usnesením č. 3781/2009. Oficiální zápis nebyl dosud vyhotoven, neprodleně po jeho vyhotovení a ověření bude zaslán na Ministerstvo vnitra stejně jako zápis z jednání Zastupitelstva města Pardubic, které bude projekt schvalovat 10. 3. 2009.

Zápis poskytnutý organizačním oddělením Magistrátu města Pardubic dne 12.2.2009:

8.

Projekt prevence kriminality Městské policie Pardubice

Bez rozpravy

Přijaté usnesení č. 3781/2009

(pro 9)

Rada města Pardubic

I. D o p o r u č u j e

Zastupitelstvu města Pardubic přijmout toto usnesení:

Zastupitelstvo města Pardubic schvaluje podání žádosti Statutárního města Pardubice o státní dotaci ve výši Kč 276 tis. na projekt prevence kriminality Městské policie Pardubice - Community policing v práci MP Pardubice

II. D o p o r u č u j e

Zastupitelstvu města Pardubic přijmout toto usnesení: Zastupitelstvo města Pardubice schvaluje spoluúčast Statutárního města Pardubice ke státní dotaci na projekt prevence kriminality Městské policie Pardubice - Community policing v práci MP Pardubice ve výši 20 %, tj. Kč 69 000, Kč. Spolupodíl obce bude čerpán z kapitoly Městská policie – prevence kriminality.

Zároveň s projektem si dovoluujeme zaslat 1 kopii **Městského programu prevence kriminality statutárního města Pardubice na rok 2009**, který obsahuje mj. demografickou a bezpečnostní analýzu města a všechny projekty, které se budou v tomto roce ve městě v rámci prevence kriminality realizovat.

V Pardubicích dne 12.2.2009

Šárka Handlová Němečková, DiS.
manažerka prevence kriminality